

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

KIMSANOV OXUNJON ILXOMJON O‘G‘LI

CHOLG‘U IJROCHILIGI

Respublika oliy o‘quv yurtlari bakalavriatining 60111300 —
«Musiqqa ta’limi» yo‘nalishidagi talabalari uchun

O‘QUV QO‘LLANMA

Chirchiq 2025

UDK:

BBK:

Muallif: *Kimsanov Oxunjon Ilxomjon o'g'li*

TAQRIZCHILAR:

Chirchiq davlat pedagogika universiteti “Musiq ta’limi” kafedrası
dotsenti Sh.R.Maxkamova.

Annotatsiya

Mazkur **“Cholg‘u ijrochiligi”** nomli o‘quv qo‘llanma “60111300— Musiqa ta’limi” ta’lim yo‘nalishi talabalari uchun mo‘ljallangan. O‘quv qo‘llanmada cholg‘u ijrochiligi fanidan amaliy mashg‘ulot mavzulari yuzasidan nazariy ma’lumotlar berilgan, hamda amaliy ishlar bajarilishi metodik izchillikda namuna sifatida berib o‘tilgan. Talabalar bilimini mustahkamlash uchun musiqiy atamalar haqida ma’lumotlar, hamda, foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati, mustaqil ishlashlari uchun namunalar mavjud.

Qo‘llanma xorijiy hamda mahalliy adabiyotlar uyg‘unligida amaldagi davlat ta’lim standarti va fan dasturiga mos holda ishlab chiqilgan.

O‘quv qo‘llanmadan “60111300— Musiqa ta’limi” yo‘nalishi talabalari hamda ilmiy izlanuvchilar, san’at maktablari, umumiy o‘rta ta’lim maktab o‘qituvchilari, maktabdan tashqari muassasalarning to‘garak rahbarlari ham foydalanishlari mumkin.

Аннотация

Настоящее учебное пособие под названием «Инструментальное исполнительство» предназначено для студентов направления «60111300 – Музыкальное образование». В учебном пособии дана теоретическая информация по темам практических занятий по предмету «Инструментальное исполнительство», а выполнение практической работы приведено в качестве примера по методической последовательности. Для закрепления знаний учащихся имеется информация о музыкальных терминах, а также список использованной литературы, образцы для самостоятельной работы.

Пособие разработано в соответствии с действующим государственным образовательным стандартом и научной программой с объединением зарубежной и отечественной литературы.

Пользоваться пособием могут студенты курса «60111300–Музыкальное образование», а также учителя школ искусств, преподаватели общеобразовательных школ, руководители клубов внешкольных учреждений.

Annotation

This study guide entitled “Instrumental performance” is intended for students of the "60111300 - Music Education" field of study. The training manual provides theoretical information on the topics of practical training in the subject of instrumental performance, and the implementation of practical work is given as an example in methodical consistency. To strengthen students' knowledge, there is information about musical terms, as well as a list of used literature, samples for independent work.

The manual was developed in accordance with the current state educational standard and science program, combining foreign and local literature.

Students of the "60111300 - Music education" course, as well as researchers, art schools, general secondary school teachers, and club leaders of non-school institutions can use the manual.

KIRISH

Mamlakatimizda ta'lim-tarbiya tizimini yangi bosqichga ko'tarish, pedagog kadrlar tayyorlash sifatini ilg'or xalqaro standartlar asosida takomillashtirish va oliy pedagogik ta'lim bilan qamrov darajasini oshirish borasida izchil chora-tadbirlar amalga oshirib kelinmoqda.

Pedagogik ta'lim sohasini yanada takomillashtirish, zamonaviy bilim va pedagogik texnologiyalarni qo'llash ko'nikmalariga ega, mamlakatimizni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishda munosib hissa qo'shuvchi yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash uchun professional pedagog kadrlar yetkazib berish, sohaga ilg'or ta'lim texnologiyalarini joriy qilish, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 27-fevraldagi [Pedagogik ta'lim sohasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risidagi PQ-4623 sonli qarorida](#) pedagogika ta'lim sohasini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari belgilab o'tilgan.

Yoshlarni badiiy jihatdan barkamol, vatanga va milliy san'atga sadoqat ruhida tarbiyalab voyaga yetkazishda musiqa san'ati xususan, cholg'u ijrochiligi va ansambl, fanining o'rni alohida ahamiyat kasb etadi. Bu esa o'z navbatida oliy o'quv yurtlari Musiqa ta'limi yo'nalishida olib borilayotgan maxsus fanlarning chuqur va asosli bo'lishini taqozo etib, pedagog va olimlar zimmasiga yuksak vazifalarni yuklaydi.

Cholg'u ijrochiligi fani umumta'lim maktablarida o'qitiladigan barcha maxsus fanlarning asosi hisoblanadi va ular orasidagi bevosita bog'liqlikni ta'minlaydi. Cholg'u ijrochiligi fanidan yetarli bilim va malakalarni egallamay turib, ijrochilik, xalq amaliy san'ati va boshqa fanlarni yuqori darajada o'zlashtira olmaydi.

Shuning uchun ham musiqa o'qituvchisi o'z ish faoliyatida o'quvchilarga faqat san'atning nazariy asoslari va uning ifodaviy tilinigina o'rgatib qolmasdan,

balki musiqa san'ating o'zbek xalq cholg'ulari haqidagi ma'lumotlarni ham yetkazishlari juda muhim.

Cholg'u ijrochiligi fani milliy cholg'ularimizni o'rganishdan boshlanadi.

Ushbu o'quv qo'llanmada cholg'u ijrochiligining rivojlanish jarayoni va ijrochilikning ijodiy imkoniyatlarini ochib berishni maqsad qilib qo'yilgan.

Har bir cholg'u xususiyatlari bilan tanishish ijodiy jarayonda muhim rol o'ynaydi.

Talabalar cholg'ularimizning tuzilishi ijro imkoniyatlarini texnik asoslarini o'rganib bo'lishganidan so'nggina fan dastur va ishchi dasturda belgilab o'tilgan asarlarni o'rganishga o'tishadi.

Kimki rangtasvirni o'rganmoqchi bo'lsa, u doimiy amaliy mashqlar bajarishi va rangda har xil tajribalar o'tkazib turishi zarur.

Bugungi kunda Oliy va o'rta maxsus o'quv dargohlarida ta'lim olayotgan talabalar milliy musiqamiz namunalari hamda jahon kompozitorlari asarlarini yuqori mahorat bilan ijro etib kelmoqdalar. Dastlab, jahon kompozitorlarining Yevropa cholg'ulari uchun yaratilgan asarlari xalq cholg'ulariga moslashtirilib ijro qilingan bo'lsa, hozirgi kunda o'zbek kompozitorlarining xalq cholg'ulari uchun turli janrlarda maxsus asar yozish tendentsiyasi paydo bo'ldi. T.Jalilov, M.Burxonov, Y.Rajabiy, D.Zokirov, M.Mirzayev, M.Bafojev, F.Alimov (marhum), Q.Komilov, A.Mansurov, M.Otajonov, O.Abdullayeva, N.Erkayev, N.Maxarov, A.Xoshimov kabi bir necha o'zbek kompozitorlari xalq cholg'ulari uchun turli janr va shaklda asarlar yozdilar. Namlari qayd etilgan kompozitorlarimiz nay, chang, qashqar rubobi, afg'on rubobi, dutor, g'ijjak kabi cholg'ularga maxsus asarlar yozib musiqa ixlosmandlariga taqdim etdilar. Ijodiy mahorat tinimsiz, uzoq vaqt amaliy mashqlar bajarish jarayonida o'sib boradi. Amaliy mashqlar maqsadga yetishning eng to'g'ri yo'li bo'lsa, kitob esa undagi harakatlarni boshqaruvchi yo'l ko'rsatuvchi mayoq hisoblanadi.

NAZARIY QISM

Dutor o'zbek xalq cholg'usi bilan tanishtirish.

Dutor -(fors- ikki tor)- torli chertma milliy musiqa cholg'usi. O'zbek, tojik, uyg'ur, turkman, qoraqalpoq xalqlari orasida keng tarqalgan. O'zbek dutori muloyim, nafis va shirali ovozi bilan boshqa cholg'ulardan ajralib turadi. U asosan tut, yirik yog'ochdan yasaladi. Cholg'uning kosaxonasi rezontori 8-12 ta yupqa bir-biriga yonma-yon yopishtirilgan taxtacha qovurg'adan ishlanadi. Kosaxonaning ustki, ochiq qismiga yupqa qopqoq yopiladi va kosaxona bo'g'iz orqali dastaga ulanadi. Dutorning uzun va ingichka dastasiga 13-17 ta parda bog'lanadi. Kosaxona va dastaga suyak va sadafdan ishlangan bezgak naqshlar o'yib yopishtiriladi. Torlari ipak ishlaridan eshiladi. Ular tanovor sozi kvarta, munojot sozi kvinta, qo'shor sozi unitorga sozlanadi. Uyg'urlarda dutor kattaroq shaklda.

Dutor tovush hosil qilish: Ijrochi-sozanda dutorda ijro etishni o'rganishni boshlagan ilk kunlaridan boshlab, tovush hosil qilish va uni boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirishi lozim. Dutor cholg'usidagi tovush chiqarish usullari o'ziga xos bo'lib, o'quvchi-talaba ularni o'zlashtirishi va farqlay olishi zarur. Bunda avvalam bor o'tirish holati, dutorni tutib turuvchi tayanch nuqtalar, chap va o'ng qo'l holatlari to'g'ridan-to'g'ri asosiy omil hisoblanadi.

Tayanch nuqtalar: dastlabki nuqta o'ng oyoq tizzasining yuqoriroq qismiga dutor kosaxonasini qo'yilishi; kosaxonaning orqa tomonidan inson o'ng biqin qismiga tirash; o'ng qo'l bukilgan qismining dutor kosaxonasi ustki qismiga qo'yilishi; chap qo'l bo'lib, dastani tutib turish hamda ijroda pardalar uzra harakatlanishi nazarda tutiladi.

Dutorda tovush hosil qilishda o'ng qo'lning ijrodagi holati tovush sifatini belgilab beradi va shu bilan birga talaba o'zlashtirayotgan ijro mahoratini yutug'i yoki aksincha, kamchliklariga sabab bo'ladi. Misol uchun dutorning dastasi tugagan joydan dasta tomon yuqoriroq qismda ijro qilinsa, inson dimoqdan gapirganda bo'g'iq tovush chiqqandek dutor tovushi bo'g'iladi. Agar dutorning

dastasidan keyin xarrak tomon pastroq qismida ijro qilinsa yuqori abertonga boy ingichka suniy tovush chiqadi. Yuqorida keltirilgan ikki holat ham noto‘g‘i hisoblanib, sifatli tovush chiqarish uchun talaba dutorning pardalari tugagan joyda ijro qilishi tavsiya qilinadi. Aynan shu joyda dutor cholg‘u sifatidan kelib chiqqan holda eng sof tovushga erishish mumkin. Shu bilan bir qatorda bilakning harakatlanishidagi amplitudasi hamda torlarni barmoqlar bilan aniq chertish ham tovush sifatini belgilab beradi.

Jumlalarda tovushni olib yurish uchun eng ko‘p uchraydigan kamchiliklar: birinchi – jummalarni sezmaslik, ularga rioya qilmaslik; ikkinchi – tovushlarni dinamika xususiyatini sun‘iy ravishda ishirish, kerak bo‘lmagan joylarda bo‘rttirish, kuchli xissalarni qo‘pol chalib o‘ziga ritm hissiyotini berib ijro qilish va h.k.

Kamchiliklarni bartaraf etishda talaba nota yordamida ijro qilishni boshlagan davrda kichik jummalarni hamda davriyalarni aniqlab olishi kerakdir. Har bir jumla bir musiqiy mavzuni yoritganligi sababli o‘zining kulminatsiyasiga ega bo‘lib, asosan u jumlaning eng yuqori notasi hisoblanadi. Barcha tovushlar shu notaga tobe bo‘lgani kabi tovushni asta shu notaga kuchaytirib borish hamda avj notani ochib bergandan so‘ng yana tovush kuchini susaytirish bilan jumla o‘z mazmun mohiyatiga ega bo‘ladi. Bu kichik mavzular katta dinamika bilan ishlanmay, balki bu jarayon berilgan dinamikaga nisbiy bajariladi. Bir davriya o‘zida bir necha mavzularni qamrab olgan. Shuning uchun qaysi jumla eng yuqori pardalarga ega bo‘lsa, shu davriyaning avjini tashkil qiladi va barcha kichik jumlar shu baland pardaga intiladi. Ijroda bunday yondoshuv to‘lqinlar bilan musiqiy, dinamik harakatni vujudga keltirib asarni boyishiga hamda mazmunni ochib berishga xizmat qiladi.

Tovush dinamikasi asarga his-hayajon qo‘shish bilan birga uning mazmun-mohiyatini tinglovchiga yetkazib berishda asosiy omil bo‘lib xizmat qiladi. Lekin ba’zi talabalar ijrosida bu mezonlarning buzilishi va nuqsonlarga aylanishi kuzatiladi. Misol uchun kuy orasida butun yoki yarimtalik notalarni tremolo

uslubdagi ijrosida muallif tomonidan yozilmaganligiga qaramay tovushni sun'iy ravishda ishirish, kreshendo-diminuendo qilish, yana kerak bo'lmagan joylarda tovushni bo'rttirib urg'u berish, kuchli hissalarini qo'pol chalib o'ziga ritm hissiyotini berib ijro qilish kuzatiladi. Bu o'z navbatida kuyning mazmuni buzilishiga, jumlaning o'zgarishiga olib keladi.

Yuqorida ta'kidlanganidek, talaba dutor cholg'usida tovush hosil qilish ko'nikmalarini o'zlashtirgach, bevosita ijro uslublarini o'zlashtirib boradi. Bu ko'pchilikka ma'lum bo'lgan turli ijro usullari bo'lib, ularni belgilashda turli harfiy belgilar qo'llaniladi.¹

Zarblar (shtrixlar) haqida boshlang'ich ma'lumotlar va ijro etishni o'rganish.

Talaba dutor cholg'usida tovush hosil qilish ko'nikmalarini o'zlashtirgach, bevosita ijro uslublarini o'zlashtirib boradi. Bu ko'pchilikka ma'lum bo'lgan turli ijro usullari bo'lib, ularni belgilashda turli harfiy belgilar qo'llaniladi.

Pastga tirnab ijro etishda:

“Π” - bilak zarb, chertma zarb, terma zarblarni ifodasida qo'llaniladigan belgi;

“π” - va rez, triol rez, yarim rezlar ijrosini aks ettirishdagi belgi.

Yuqoriga chertishlar:

“V” - bilak zarb, chertma zarb, terma zarblarni ifodalashdagi shartli belgi;

“v” - rez, triol rez, yarim rezlarni nota ijrosidagi ifoda belgisi.

¹ U. Yunusov Xalq cholg'ularida ijrochilik (Dutor) Oliy o'quv yurtlari III bosqich talabalari uchun o'quv qo'llanma. "Musiq" Toshkent 2023

Dutor cholgʻu ijrochiligida oʻng qoʻl barmoqlarini ijro paytida almashtirib turli xil zarblarga erishish uchun maxsus barmoq harfiy belgilardan foydalaniladi.

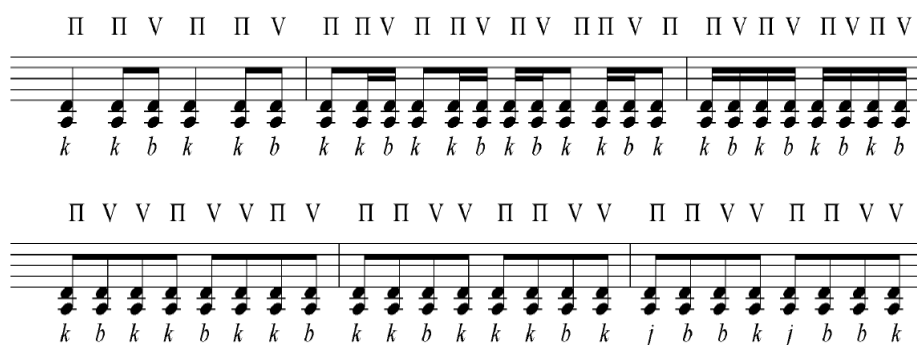
“b” – torlarni bosh barmoq bilan chertish;

“k” – torlarni koʻrsatkich barmoq yordamida chertish;

“b.z.” – bilak zarbda barcha barmoqlardan foydalanib torlarni chertish;

“t.z.” – terma zarbda koʻrsatgich va bosh barmoq yordamida torlarni chertish;

“j” – oʻng qoʻl jimjilogʻi yordamida ijro etish kabi belgilar.

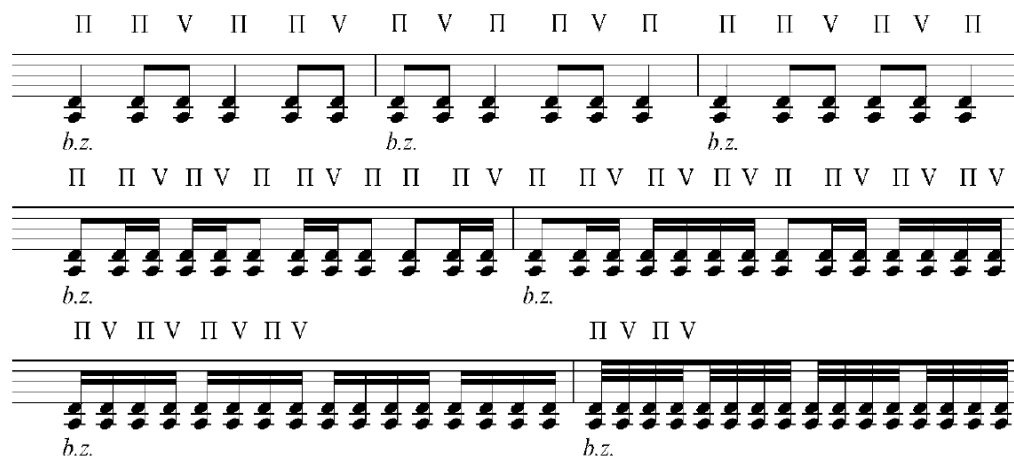

Gammalar, mashqlar ijrosi haqida koʻrsatmalar.

Oʻzbek musiqa madaniyatida cholgʻu ijrochiligi rang-barang sozlar bilan boy boʻlib har birining oʻzgacha ijro uslubi, zarblari, torlarni chertishda qoʻllaniladigan vositalar bilan bir-biridan farq qiladi. Misol uchun gʻijjak, sato kamon yordamida, tanbur nohun, rubob, udlar mizrob bilan ijro etiladi. Dutor barmoqlar bilan bilak yordamida torlarni chertish orqali sodda usuldan tortib murakkab sinkopalashgan hamda bir necha xil zarblardan kombinatsiyalangan teskari uslublar bilan ijro qilish imkoniyatlarga ega. Quyidagi bir necha zarblar shular jumlasidan boʻlib ularni birma-bir koʻrib chiqamiz.

Bilak zarb – oʻng qoʻl barmoqlari bilan pastga yoki yuqori torlarni bilak yordamida chertishdir. Bunda oʻng qoʻlning barcha barmoqlari va bilak ishtirok etib, tovush oʻz navbatida toʻliq, jarangdor eshitilishi kuzatiladi. Oʻng qoʻl

harakat yo‘nalishini ifodalashda katta “Π” harfi bilan – pastga, hamda katta “V” harfi bilan yuqoriga belgilanib, zarbni ifodalashda qisqartirilib “*b.z.*” ishlatiladi.

Ushbu usulni ijro etishda ko‘pincha talabalarda qo‘pollikni kuzatishimiz mumkin. Bu o‘z navbatita o‘ng qo‘lning dekaga urilishi va natijada no musiqiy “taqillash, shittillash” kabi ortiqcha tovushlarni qo‘shilishiga olib keladi. Ushbu kamchilikni bartaraf etish uchun avvalambor o‘ng qo‘l holati to‘g‘ri bo‘lishi, dutor ladlari tugagan joyda torlarni tirnab ijro etish va zarbning kuchini nazorat qilish maqsadga muvofiqdir.²

² U.Yunusov Xalq cholg‘ularida ijrochilik (Dutor) Oliy o‘quv yurtlari III bosqich talabalari uchun o‘quv qo‘llanma. “Musiqi” Toshkent 2023

I AMALIY QISM

Mashq № 1,2,3 Sh.Raximov.

DUTOR ALT UCHUN MASHQLAR

1 - mashq

0 3 1 4 1 4 1 4

Π Π V V Π Π V V

2 - mashq

k b k k b-b k

Π V Π Π Π V V

3 - mashq

p b k p b k p

Π V V Π V V Π

4 - mashq

Π V Π Π V Π

Mashq № 5 Sh.Raximov.

5 - mashq

p k b b k p k b b k k b b k
 п п п в в п п п в в п п в в

“Dugonajon”

Allegro

E. Musabekov

9

Savol va topshiriqlar.

1. Asar muallifi haqida ma'lumot bering.
2. Muallifning qanday asarlarini bilasiz.
3. Asarni tahlil qiling.
4. Asarga dinamik belgilarni qoyib ijro qiling.
5. Shtrixlarni qo'yib ijro qiling.
6. Asarni qismlarga ajratib ijro eting.
7. Asarni avval sekin tempda ijro eting.
8. Dugonajon asarini yoddan ijro qiling.

Chertmak”

O‘zbek xalq kuyi

The musical score is written in treble clef with a key signature of three sharps (F#, C#, G#) and a 6/8 time signature. The piece consists of several measures of music, with some measures containing triplets (indicated by a '3' over the notes) and a final measure marked 'rit.' (ritardando) and 'tr.' (trill). The score is divided into systems, with measure numbers 6, 12, 17, 22, 27, 33, 39, 44, 49, and 52 indicated at the beginning of their respective lines. The final measure (52) includes a trill and a fermata.

Savol va topshiriqlar

1. “Chertmak” asari haqida tushuncha bering.
2. Asarni qismlarga ajrating
3. Asarni sekin tepmda ijro qiling.
4. Asarga applikaturani qo‘yib ijro qiling.
5. Asarni ijrosi mobaynida temp sekinlashishiga e’tibor bering.
6. Asarni yoddan ijro eting.
7. Asarga applikaturani qo‘yib chiqing.
8. Triollarni aniq ijro qiling.

Dutor bayoti”

E. Shukurullayev

1

7

14

20

26

33

39

Savol va topshiriqlar.

1. Bastakorning hayoti va ijodi haqida nimalarni bilasiz?
2. Asarni nazariy jixatdan tahlil qiling.
3. “Dutor bayoti” asar haqida tushuncha bering.
4. E. Shukurullayevning yana qanday asarlarini bilasiz?
5. Asarga shtrix belgilarni qo‘yib chiqing.
6. Asarni qismlarga ajrating.
7. Asarni yoddan ijro qiling.
8. Asarni turli shtrixlarda ijro eting.

G'ayratli qiz

Allegro

M.Leviyev

The first system of the musical score is in 6/8 time. It consists of three staves: a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line begins with a whole rest for six measures, followed by a half note G4 and a quarter note A4, marked with a forte (*f*) dynamic and a finger number 5. The piano accompaniment starts with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The right hand plays a series of chords and eighth notes, while the left hand plays a steady eighth-note bass line.

The second system continues the piece. The vocal line features a melodic phrase with fingerings 1, 3, 1, 2, 4, 3, 1, 3, 1, 2, 4, and 1, 3, 1. The piano accompaniment provides harmonic support with chords and moving lines in both hands.

The third system continues the musical development. The vocal line includes fingerings 2, 4, 1, 3, 1, 3, 1, 1, 3, 1, and 1, 2. The piano accompaniment features a change in dynamics to piano (*p*) in the final measure of the system.

The fourth system concludes the piece. The vocal line has a final melodic phrase with fingerings 1, 2, 4, 1, 2, 4, 1, 2, 3, 4, 2, 1, 3, 2, 1, 3, 1, 2, 1. The piano accompaniment ends with a sustained chord in the right hand and a final note in the left hand.

26

Measures 26-31 of a musical score. The system consists of three staves: a single treble staff and a grand staff (treble and bass). Measure 26 begins with a repeat sign. The melody in the treble staff features eighth-note patterns, while the piano accompaniment in the grand staff provides harmonic support with chords and moving lines.

32

Measures 32-37 of a musical score. The system consists of three staves: a single treble staff and a grand staff (treble and bass). Measure 32 begins with a repeat sign. The melody in the treble staff includes a sharp sign (#) on a note. The piano accompaniment continues with harmonic support.

38

Measures 38-45 of a musical score. The system consists of three staves: a single treble staff and a grand staff (treble and bass). Measure 38 begins with a repeat sign. The melody in the treble staff features a long note with a slur. The piano accompaniment continues with harmonic support.

46

Measures 46-51 of a musical score. The system consists of three staves: a single treble staff and a grand staff (treble and bass). Measure 46 begins with a repeat sign. The melody in the treble staff features a sharp sign (#) on a note. The piano accompaniment continues with harmonic support.

Savol va topshiriqlar.

1. Asar muallifi haqida ma'lumot bering.
2. Asarni nazariy jihatdan tahlil qiling.
3. Asar haqida tushuncha bering
4. Asarni qismlarga ajirating.
5. Asarni avval sekin tempda o'rganing
6. Asar jo'rnavoz bilan ijro etilsin.
7. Dinamik belgilarni qo'yib ijro eting.
8. Asarni yod oling.

Ko'ngil guldastasi

Allegro moderato

**Sh.Rahimov qayta
ishlagan**

The first system of the musical score is in 2/4 time and B-flat major. It consists of three staves: Treble, Piano, and Bass. The Treble staff begins with a half note G4, followed by a quarter rest, then a half note A4, and a quarter rest. The Piano staff has a continuous eighth-note accompaniment. The Bass staff has a half note G2, followed by a quarter rest, then a half note A2, and a quarter rest. The system concludes with a double bar line and a repeat sign.

The second system of the musical score starts at measure 7. It continues the melody and accompaniment from the first system. The Treble staff features a series of eighth-note runs. The Piano and Bass staves maintain their respective accompaniment patterns. The system ends with a double bar line and a repeat sign.

The third system of the musical score starts at measure 12. It continues the melody and accompaniment. The Treble staff has a half note G4, followed by a quarter rest, then a half note A4, and a quarter rest. The Piano and Bass staves maintain their respective accompaniment patterns. The system ends with a double bar line and a repeat sign.

The fourth system of the musical score starts at measure 17. It continues the melody and accompaniment. The Treble staff has a half note G4, followed by a quarter rest, then a half note A4, and a quarter rest. The Piano and Bass staves maintain their respective accompaniment patterns. The system ends with a double bar line and a repeat sign.

22

System 1 (measures 22-26). The treble clef part begins with a repeat sign, followed by a series of eighth-note chords and a melodic line with accents and slurs. The piano accompaniment consists of a steady eighth-note bass line and chords in the right hand.

22

System 2 (measures 22-26). This system is identical to System 1, showing measures 22 through 26.

27

System 3 (measures 27-31). The treble clef part features a series of chords marked with 'x' and a melodic phrase. The piano accompaniment continues with the same rhythmic pattern.

32

System 4 (measures 32-34). The treble clef part shows a melodic line with eighth notes and a final phrase. The piano accompaniment provides harmonic support with chords and a moving bass line.

35

System 5 (measures 35-39). The treble clef part begins with a repeat sign and a series of chords marked with 'x', followed by a melodic phrase. The piano accompaniment maintains the established rhythmic and harmonic structure.

Savol va topshiriqlar.

1. Asar haqida qanday ma'lumotlarga egasiz?
2. Ijro davomida reprizalarga ahamiyat bering.
3. Asarni nazariy jihatdan tahlil qiling.
4. Asarni turli shtrixlarda ijro qiling
5. Asarni qismlarga ajrating.
6. Asarga applikaturani qo'yib chiqing.
7. Jo'rnavez bilan birga ijro qiling.
8. Asarni yoddan ijro qiling.

Munojot

Moderato

O'zbek xalq kuyi

5

10

Savol va topshiriqlar.

1. Asar qaysi tonallikda yozilgan?
2. Jo'rnavez partiyasni o'rganib chiqing.
3. Asarni qo'liq nazariy jihatdan tahlil qiling.
4. Shtrixlarni qo'yib chiqing.
5. Ararni qismlarga ajrating.
6. Dinamik belgilarni ixtiyoriy ravishda qo'ying.
7. Asarni yod oling.

Qarotegeniy

Allegro

**Q.Qurbonov qayta
ishlagan**

Measures 1-6 of the musical score. The piece is in 7/8 time. Measures 1 and 2 are whole rests. Measure 3 begins with a piano (*p*) dynamic and features a melody in the right hand and a bass line in the left hand. Measures 4-6 continue the melodic and harmonic development.

Measures 7-11 of the musical score. Measure 7 is marked with a '7' above the staff. The right hand continues with a melodic line, while the left hand provides harmonic support with chords and moving bass lines.

Measures 12-16 of the musical score. Measure 12 is marked with a '12' above the staff. The piece concludes with a final melodic flourish in the right hand and a steady bass line in the left hand.

17

22

26

30

35

f

mf

40

mf

p

45

50

cresc.

cresc.

55

60

64

69

74 1. 2.

79

82

Savol va topshiriqlar

1. Asar haqida ma'lumot bering.
2. Muallif haqida ma'lumot bering.
3. Muallifning yana qanday asarlarini bilasiz.
4. Jo'navozni tinglab ijro eting.
5. Asarni qismlarga ajrating.
6. Asar tempini bir me'yorda ijro eting.
7. Asarni yod oling.

Raqs

Moderato

S.Ilyosov

The musical score is written for piano and treble clef. It is in 3/4 time and the key of D major (two sharps). The tempo is marked 'Moderato'. The score consists of three systems of two staves each. The first system includes dynamic markings 'p' and 'V' (crescendo) above the treble staff. The second system begins with a measure number '4' above the treble staff. The third system begins with a measure number '7' above the treble staff. The score features a variety of musical notations including eighth and sixteenth notes, chords, and rests.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#). It features a continuous eighth-note melody. The middle and bottom staves are grouped by a brace and represent a piano accompaniment. The middle staff is in treble clef and contains block chords and some eighth-note patterns. The bottom staff is in bass clef and contains a steady eighth-note bass line.

The second system of musical notation also consists of three staves. The top staff continues the eighth-note melody. The piano accompaniment in the middle and bottom staves shows more complex chordal textures, including some chords with grace notes and more varied rhythmic patterns in the bass line.

The third system of musical notation features three staves. The top staff's melody includes some sixteenth-note passages. The piano accompaniment in the middle and bottom staves includes repeat signs, indicating repeated rhythmic or harmonic figures.

The fourth system of musical notation consists of three staves. The top staff features a very dense, rapid sixteenth-note passage. The piano accompaniment in the middle and bottom staves includes chords with grace notes and a more active bass line.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#). It features a series of eighth and sixteenth notes, some beamed together, and rests. The middle and bottom staves are a grand staff in treble and bass clefs, respectively, with the same key signature. They provide harmonic support with chords and moving lines.

The second system of musical notation continues the piece. The top staff includes a triplet of eighth notes marked with a '3' above the notes. It also features a repeat sign and a fermata. The grand staff below continues the harmonic accompaniment with various chordal textures.

The third system of musical notation shows further development of the melody and accompaniment. The top staff contains another triplet of eighth notes. The piece includes repeat signs and various rhythmic patterns across all staves.

The fourth system of musical notation is the final system on this page. It features a triplet of eighth notes in the top staff. The notation concludes with various rests and final chords in the grand staff.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#). It contains three measures of music, each featuring a triplet of eighth notes. The middle staff is in treble clef and contains three measures of music, each featuring a triplet of eighth notes. The bottom staff is in bass clef and contains three measures of music, each featuring a triplet of eighth notes.

The second system of musical notation consists of three staves. The top staff is in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#). It contains three measures of music, each featuring a triplet of eighth notes. The middle staff is in treble clef and contains three measures of music, each featuring a triplet of eighth notes. The bottom staff is in bass clef and contains three measures of music, each featuring a triplet of eighth notes.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff is in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#). It contains three measures of music, each featuring a triplet of eighth notes. The middle staff is in treble clef and contains three measures of music, each featuring a triplet of eighth notes. The bottom staff is in bass clef and contains three measures of music, each featuring a triplet of eighth notes.

The fourth system of musical notation consists of three staves. The top staff is in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#). It contains three measures of music, each featuring a triplet of eighth notes. The middle staff is in treble clef and contains three measures of music, each featuring a triplet of eighth notes. The bottom staff is in bass clef and contains three measures of music, each featuring a triplet of eighth notes.

Allegro

5

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#). It contains measures 1, 2, 3, and 4. Measures 1 and 2 feature a continuous eighth-note pattern. Measure 3 has a first ending bracket over measures 3 and 4, and a second ending bracket over measures 5 and 6. The middle staff is in treble clef and contains measures 1, 2, 3, and 4. Measure 1 has a whole rest, followed by eighth-note patterns in measures 2 and 3. Measure 4 has a first ending bracket over measures 4 and 5, and a second ending bracket over measures 6 and 7. The bottom staff is in bass clef and contains measures 1, 2, 3, and 4. Measure 1 has a whole rest, followed by eighth-note patterns in measures 2 and 3. Measure 4 has a first ending bracket over measures 4 and 5, and a second ending bracket over measures 6 and 7.

The second system of musical notation consists of three staves. The top staff is in treble clef and contains measures 5, 6, 7, and 8. Measures 5 and 6 feature a continuous eighth-note pattern. Measure 7 has a first ending bracket over measures 7 and 8, and a second ending bracket over measures 9 and 10. The middle staff is in treble clef and contains measures 5, 6, 7, and 8. Measure 5 has a whole rest, followed by eighth-note patterns in measures 6 and 7. Measure 8 has a first ending bracket over measures 8 and 9, and a second ending bracket over measures 10 and 11. The bottom staff is in bass clef and contains measures 5, 6, 7, and 8. Measure 5 has a whole rest, followed by eighth-note patterns in measures 6 and 7. Measure 8 has a first ending bracket over measures 8 and 9, and a second ending bracket over measures 10 and 11.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff is in treble clef and contains measures 9, 10, 11, and 12. Measures 9 and 10 feature a continuous eighth-note pattern. Measure 11 has a first ending bracket over measures 11 and 12, and a second ending bracket over measures 13 and 14. The middle staff is in treble clef and contains measures 9, 10, 11, and 12. Measure 9 has a whole rest, followed by eighth-note patterns in measures 10 and 11. Measure 12 has a first ending bracket over measures 12 and 13, and a second ending bracket over measures 14 and 15. The bottom staff is in bass clef and contains measures 9, 10, 11, and 12. Measure 9 has a whole rest, followed by eighth-note patterns in measures 10 and 11. Measure 12 has a first ending bracket over measures 12 and 13, and a second ending bracket over measures 14 and 15.

The fourth system of musical notation consists of three staves. The top staff is in treble clef and contains measures 13, 14, 15, and 16. Measures 13 and 14 feature a continuous eighth-note pattern. Measure 15 has a first ending bracket over measures 15 and 16, and a second ending bracket over measures 17 and 18. The middle staff is in treble clef and contains measures 13, 14, 15, and 16. Measure 13 has a whole rest, followed by eighth-note patterns in measures 14 and 15. Measure 16 has a first ending bracket over measures 16 and 17, and a second ending bracket over measures 18 and 19. The bottom staff is in bass clef and contains measures 13, 14, 15, and 16. Measure 13 has a whole rest, followed by eighth-note patterns in measures 14 and 15. Measure 16 has a first ending bracket over measures 16 and 17, and a second ending bracket over measures 18 and 19.

First system of musical notation. The treble clef staff contains eighth-note triplets and quarter notes. The bass clef staff contains chords and eighth notes. The key signature has two sharps (F# and C#).

Second system of musical notation. The treble clef staff continues with eighth-note triplets and quarter notes. The bass clef staff contains chords and eighth notes. The key signature has two sharps (F# and C#).

Third system of musical notation. The treble clef staff features eighth-note triplets and eighth notes. The bass clef staff contains chords and eighth notes. The key signature has two sharps (F# and C#).

Fourth system of musical notation. The treble clef staff includes a triplet, a *rit.* (ritardando) marking, and first/second endings. The bass clef staff contains chords and eighth notes. The key signature has two sharps (F# and C#).

Savol va topshiriqlar.

1. Asar muallifi haqida ma'lumot bering.
2. Muallifning yana qanday asarlarini bilasiz?
3. Asarni qismlarga ajrating.
4. Asarni organish sekin tempdan boshlansin.
5. Asarni yod oling.

Tom boshida tog'ora

O'zbek xalq qo'shig'i

16

21

25

Savol va topshiriqlar.

1. Asarni tahlil qiling.
2. Asar qanday janrda yozilgan?
3. Asarga dinamik belgilarni qo'yib ijro eting.
4. Reprizalar o'z joyida ijro etilsin.
5. Jo'rnavor partiyasni o'rganib chiqing.
6. Asarga applikaturani qo'yib chiqing.
7. Asarni turli shtrixlarda ijro qiling.
8. Asarni yod oling.

Tulpor

Allegretto

M.Mahmudov

Measures 1-5 of the piece. The music is in 2/4 time with a key signature of one flat (B-flat). The right hand has a whole rest in measures 1-5. The left hand plays a continuous eighth-note pattern: B-flat, A, G, F, E, D, C, B-flat.

Measures 6-10. Measure 6 starts with a 6. The right hand has a whole rest. The left hand continues the eighth-note pattern. In measure 7, the left hand introduces a chromatic line: B-flat, A, G, F, E, D, C, B-flat, A, G, F, E, D, C, B-flat.

Measures 11-15. The right hand has a whole rest. The left hand continues the eighth-note pattern. In measure 12, the left hand introduces a chromatic line: B-flat, A, G, F, E, D, C, B-flat, A, G, F, E, D, C, B-flat.

Measures 16-21. Measure 16 starts with a 16. The right hand has a whole rest. The left hand continues the eighth-note pattern. In measure 17, the left hand introduces a chromatic line: B-flat, A, G, F, E, D, C, B-flat, A, G, F, E, D, C, B-flat. In measure 18, the left hand introduces a chromatic line: B-flat, A, G, F, E, D, C, B-flat, A, G, F, E, D, C, B-flat. In measure 19, the left hand introduces a chromatic line: B-flat, A, G, F, E, D, C, B-flat, A, G, F, E, D, C, B-flat. In measure 20, the left hand introduces a chromatic line: B-flat, A, G, F, E, D, C, B-flat, A, G, F, E, D, C, B-flat. In measure 21, the left hand introduces a chromatic line: B-flat, A, G, F, E, D, C, B-flat, A, G, F, E, D, C, B-flat.

22

Measures 22-27. The right hand plays a melodic line with eighth and sixteenth notes. The left hand provides a harmonic accompaniment with chords and single notes.

28

Measures 28-33. The right hand includes triplets and sixteenth-note patterns. The left hand continues with a steady accompaniment.

34

Measures 34-40. The right hand features more complex melodic lines with slurs and fingerings. The left hand maintains the accompaniment.

41

Measures 41-46. The right hand has a melodic line with some rests. The left hand continues with the accompaniment.

47

Measures 47-52. The system consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line starts with a half note G4, followed by a quarter note A4, a quarter note B4, and a half note C5. The piano accompaniment features a complex rhythmic pattern with eighth and sixteenth notes, including some triplets and rests.

53

Measures 53-57. The system consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line is mostly silent, with a few notes in measure 53. The piano accompaniment continues with a complex rhythmic pattern, featuring many sixteenth notes and some triplets.

58

Measures 58-61. The system consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line is mostly silent, with a few notes in measure 58. The piano accompaniment continues with a complex rhythmic pattern, featuring many sixteenth notes and some triplets.

62

Measures 62-65. The system consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line is mostly silent, with a few notes in measure 62. The piano accompaniment continues with a complex rhythmic pattern, featuring many sixteenth notes and some triplets.

Savol va topshiriqlar.

1. Asarni tahlil qiling.
2. Asar qaysi tonallikda yozilgan?
3. Asarni sekin tempda ijro eting.
4. Asarni turli shtrixlarda ijro eting.
5. Asarga dinamik belgilarni ixtiyoriy ravishda qo'ying.

QASHQARCHA

O'zbek xalq kuyi

The musical score for 'Qashqarcha' is written in 2/4 time and consists of four systems of music. Each system has a treble staff and a bass staff. The key signature is one sharp (F#). The score begins with a treble clef and a key signature of one sharp. The first system starts with a treble staff containing a series of eighth notes and a bass staff with a single note. The second system continues the melody in the treble staff and adds a bass line. The third system features a more complex treble staff with many sixteenth notes and a bass line with chords. The fourth system concludes the piece with a double bar line and a repeat sign. The score is marked with various musical notations, including rests, notes, and dynamic markings.

Savol va topshiriqlar.

1. Asarga dinamik belgilarni qo'yib chiqing.
2. Shtrixlarni aniq ijro eting.
3. Asarni yoddan ijro qiling.

TOJIK XALQ TERMALARI

U. Karimov *musiqasi*

Moderato

The musical score is written for a vocal line and piano accompaniment. It is in 3/4 time and marked 'Moderato'. The key signature has one sharp (F#). The score consists of four systems of staves. The first system shows the vocal line with a melodic phrase and the piano accompaniment with a rhythmic pattern. The second system continues the vocal and piano parts. The third system features a vocal line with rests and piano accompaniment. The fourth system concludes the piece with a vocal line and piano accompaniment, including a triplet in the bass line.

The first system of musical notation consists of two staves. The upper staff is in treble clef and contains a series of eighth-note chords and single notes, with a repeat sign at the end. The lower staff is in bass clef and contains a series of eighth-note chords and single notes, with a triplet of eighth notes marked with a '3' and a repeat sign at the end.

The second system of musical notation consists of two staves. The upper staff is in treble clef and contains a series of eighth-note chords and single notes, with a repeat sign at the end. The lower staff is in bass clef and contains a series of eighth-note chords and single notes, with a repeat sign at the end.

The third system of musical notation consists of two staves. The upper staff is in treble clef and contains a series of eighth-note chords and single notes, with a repeat sign at the end. The lower staff is in bass clef and contains a series of eighth-note chords and single notes, with a repeat sign at the end.

The fourth system of musical notation consists of two staves. The upper staff is in treble clef and contains a series of eighth-note chords and single notes, with a repeat sign at the end. The lower staff is in bass clef and contains a series of eighth-note chords and single notes, with a repeat sign at the end.

The first system of musical notation consists of a grand staff with a treble and bass clef. The treble staff features a complex, fast-moving melody with many sixteenth and thirty-second notes, including some triplets. The bass staff provides a harmonic accompaniment with chords and moving lines, including some triplets.

The second system of musical notation continues the piece. The treble staff has a more melodic line with some rests, while the bass staff continues with a rhythmic accompaniment. There are some triplets and slurs in the bass staff.

The third system of musical notation includes first and second endings. The treble staff has a melodic line with some rests, and the bass staff has a rhythmic accompaniment. There are first and second endings marked with '1.' and '2.' and a triplet in the bass staff.

The fourth system of musical notation continues the piece. The treble staff has a melodic line with some rests, and the bass staff has a rhythmic accompaniment. There are some triplets and slurs in the bass staff.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, featuring a series of eighth and sixteenth notes, followed by a repeat sign and a final note. The middle and bottom staves are a grand staff (treble and bass clefs), with the middle staff containing a triplet of eighth notes and the bottom staff providing a bass line with eighth and sixteenth notes. The system concludes with a repeat sign and a final chord in the middle staff.

The second system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, starting with a whole rest followed by a series of eighth and sixteenth notes. The middle and bottom staves are a grand staff, with the middle staff containing a triplet of eighth notes and the bottom staff providing a bass line with eighth and sixteenth notes. The system concludes with a repeat sign and a final chord in the middle staff.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, featuring a series of eighth and sixteenth notes. The middle and bottom staves are a grand staff, with the middle staff containing a triplet of eighth notes and the bottom staff providing a bass line with eighth and sixteenth notes. The system concludes with a repeat sign and a final chord in the middle staff.

Allegro

The fourth system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, featuring a series of eighth and sixteenth notes. The middle and bottom staves are a grand staff, with the middle staff containing a triplet of eighth notes and the bottom staff providing a bass line with eighth and sixteenth notes. The system concludes with a repeat sign and a final chord in the middle staff.

The first system of musical notation consists of two staves. The upper staff is a single melodic line starting with a whole rest, followed by a repeat sign and a series of eighth-note chords. The lower staff is a piano accompaniment with a treble and bass clef, featuring chords and a bass line with eighth notes.

The second system of musical notation continues the piece. The upper staff has a melodic line with eighth-note chords and a repeat sign. The lower staff provides a piano accompaniment with chords and a bass line.

The third system of musical notation continues the piece. The upper staff has a melodic line with eighth-note chords and a repeat sign. The lower staff provides a piano accompaniment with chords and a bass line.

The fourth system of musical notation continues the piece. The upper staff has a melodic line with eighth-note chords and a repeat sign. The lower staff provides a piano accompaniment with chords and a bass line.

Savol va topshiriqlar.

1. Asar muallifi haqida nimalarni bilasiz?
2. Asar muallifini yana qanday asarlari mavjud?
3. Asarni nazariy jihatdan tahlil qiling.
4. Asarni yutli shtrixlarda ijro eting.
5. Jo'navozning partiyasini o'rganib chiqing.
6. Asarni qismlarga ajrating.
7. Asarga dinamik belgilarni qo'ying.
8. Asarni yoddan ijro qiling.

YANGI TANOVAR

Jadal

M. Mirzayev musiqasi

The musical score is written on ten staves. The first staff starts with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The music consists of eighth and sixteenth notes, with some rests. There are repeat signs and first/second endings indicated at the end of the piece.

Savol va topshiriqlar.

1. Asar muallifi haqida nimalarni bilasiz?

2. Muallifning yana qanday asarini ijro etgansiz?
3. Asar qaysi tonallikda yozilgan?
4. Asarga dinamik belgilarning qo'yining.
5. Asarga qulay applikaturani qo'yib ijro qiling.
6. Asar qaysi o'lchovda yozilgan?
7. Yangi tanovor asarini qismlarga ajrating.
8. Asarni yod oling.

Rajabiy

vazmin $\text{♩} = 100$ O'zbek xalq qo'shig'i

The musical score for 'Rajabiy' is written in G major (one sharp) and 2/4 time. It begins with a tempo marking 'vazmin' and a quarter note equal to 100. The score is divided into measures 1 through 45. Key features include:

- Measures 1-5: Introductory melodic phrase.
- Measures 6-10: First ending (1.) and second ending (2.).
- Measures 11-15: Continuation of the melody.
- Measures 16-20: Second ending (2.) and continuation.
- Measures 21-25: First ending (1.) and second ending (2.).
- Measures 26-30: Continuation of the melody.
- Measures 31-35: First ending (1.) and second ending (2.).
- Measures 36-40: Continuation of the melody.
- Measures 41-45: Final melodic phrase.

50

55

60

65

70

75

81

86

92

97

Savol va topshiriqlar.

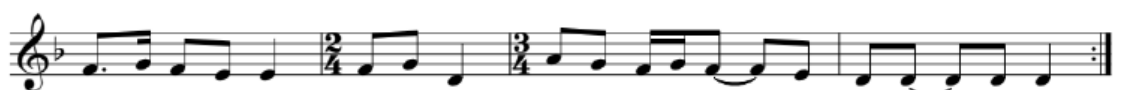
1. Asarni to'liq tahlil qiling
2. Asarga dinamik belgilarni qo'yib ijro qiling.
3. Asarni yoddan ijro qiling.
4. Rajabiy asarini qismlarga ajrating.
5. Asar qaysi tonallikda yozilgan?

SEGOH MAQOMIDAN "GARDUN"

M.M. ♩ = 108
1-xona

7 2-xona

Saboh 1

O'zbek xalq musiqasi

Moderato

The musical score for "Saboh 1" is written in 4/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of a single melodic line on a treble clef staff. The tempo is marked "Moderato". The score includes first and second endings, indicated by "1." and "2." above the final measures. A mezzo-piano (*mp*) dynamic marking is present in the 14th measure. The piece concludes with a double bar line.

Samoi Dugoh

Dugoh maqomidan

Shoshilmasdan

9

18

27

36

45

53

59

1. 2.

Savol va topshiriqlar.

1. Asarni sekin tempda ijro qiling.
2. Asarni nazariy jihatdan to'liq tahlil qiling.
3. Asarga shtrix va dinamik belgilarni qo'yib chiqing.
4. Qulay applikaturani qo'yib chiqing.
5. Asar tempiga e'tibor bering.
6. Samoi dugoh asarini yod oling.

Aliqambar

Allegretto ♩ = 100

Xorazm xalq kuyi

1 2 3 3 1 3

mf

1 2 3 2 1 1 1 3 4 3 1 1 1 2 3 1 1 2 1 3 1 3

1 2 3 1 3 4 1 4 2 1 1

p

f *p*

Musical score for a single melodic line in D major (two sharps). The score consists of 12 staves. The notation includes various rhythmic patterns, primarily eighth and sixteenth notes, often beamed together. The key signature is D major (F# and C#). The score includes dynamic markings: *p* (piano) at the start of the 10th staff and *f* (forte) at the end of the 12th staff. The piece concludes with a double bar line.

Savol va topshiriqlar

1. Aliqambar asari qaysi xalq asari hisoblanadi?
2. Asar qaysi tonallikda yozilgan?
3. Asar qanday tempda ijro qilinadi?
4. Asarni to'liq tahlil qiling
5. Aliqambar asarini qismlarga ajrating.
6. Asar qaysi o'lchovda yozilgan?
7. Asarga qulay applikaturani qo'yib chiqing.
8. Aliqambar asarini yoddan ijro eting.

BUZRUK MAQOMIDAN "MUXAMMASI NASRULLOI"

M.M $\text{♩} = 60 = 63$

1 xona

Bozgo'y

51

56

61 3 xona

66

71

76

81 Bozgo'y

86

91

95 1. 2. *attacca*

Savol va topshiriqlar.

1. Asar qaysi tonallikda yozilgan.
2. Asarni nazariy tahlil qilib chiqing.
3. Farshlaglarni aniq ijro qiling.
4. Asarni ohista tempda ijro eting.
5. Asarni qismlarga ajratib ijro qiling.
6. Asarni yod oling.

Mirzadavlat

O'rtacha tez O'zbek xalq kuyi

mf

5

9

p

13

8va-----|

18

p

23

mf

27

32

37

42

46

50

54

58

62

67

71

f

p *f*

p

p

f

p *f*

rit.

Detailed description: This is a musical score for a single melodic line in G major (one sharp). The key signature is G major. The score consists of nine staves of music, numbered 37 to 71. The notation includes eighth and sixteenth notes, rests, and various dynamic markings. The first staff (37-41) starts with a treble clef and a key signature of one sharp. The second staff (42-45) has a forte (*f*) dynamic. The third staff (46-49) has piano (*p*) and forte (*f*) dynamics. The fourth staff (50-53) has a piano (*p*) dynamic. The fifth staff (54-57) has a piano (*p*) dynamic. The sixth staff (58-61) has a forte (*f*) dynamic. The seventh staff (62-66) has piano (*p*) and forte (*f*) dynamics. The eighth staff (67-70) has a forte (*f*) dynamic. The ninth staff (71) has a piano (*p*) dynamic and a ritardando (*rit.*) marking. The score includes various articulations such as accents, slurs, and repeat signs.

Savol va topshiriqlar.

1. Mirzadavlat asari qaysi tonallikda yozilgan?
2. Asarni nazariy to'liq tahlil qiling.
3. Asarning dinamik belgilariga ahamiyat bering.
4. Mirzadavlat asarini qismlarga ajratib ijro eting.
5. Asarni qaysi tempda ijro etish kerak?
6. Asarning o'lchovi qanday?
7. Asarga qulay applikaturani qo'yib chiqing.
8. Mirzadavlat asarini yod oling.

XURRAM

Allegro ♩ = 100

Ari Boboxonov musiqasi
Go'zal Mo'minova dutor uchun moslashtirgan

5

9

13

17

21

25

29

33

37

Savol va topshiriqlar.

1. Asar muallifi haqida ma'lumot bering.
2. Muallifning yana qanday asarlarini bilasiz?
3. Asarni turli shtrixlarda ijro eting.
4. Asarga dinamik belgilarni qo'yib chiqing.
5. Applikaturani ijroga qulay qilib qo'ying.
6. Asarni qismlarga bo'lib ijro eting.
7. Asarni yoddan ijro eting.

II ASOSIY QISM

Musiqiy termilar lugʻati

A

A cadenca-kadensiya kabi erkin.

A cappella-joʻrnavozsiz xor qoʻshigʻi.

A capriccio-ixtiyoriy.

Accelerando-tezlashtirish.

Accento-urgʻu.

Accolade (frantsuzcha Accolade)) akkolada.

Accompagnamento-hamrohlik.

Accordando-muvofiqlashtirish.

Adagio assai-juda sekin.

Adagio di molto-juda sekin.

Adagio grazioso-sekin va nafis.

Adagio maestoso-sekin va tantanali.

Adagio ma non troppo-sekin, lekin unchalik emas.

Adagio sostenuto-sekin, tovushlarga yaxshi bardosh beradi.

Addolcendo-tovushni yumshatish, tovushga yumshoqlik berish.

Addolorando-qaygʻuli, .

A due-ikkita, ikkita cholgʻu.

Adirato-gʻazablangan.

Ad libitum-ixtiyoriy ravishda, ijrochining xohishiga koʻra.

Affanato-bezovta qiluvchi.

Affetto-tuygʻu; con affetto-tuygʻu bilan.

Affetuoso-hissiy, yumshoq, mehribon, shoshqaloqlik bilan.

Agiato-sekin.

Agitato-hayajonli, tashvishli.

Agitato con passione-hayajonli va ehtirosli.

Al, alia - xuddi, kabi.

Alla kamera-kamera musiqasi uslubida.
Alla marcia-yurish kabi, marsh singari.
Alla polacca-polonez kabi.
Allargando-kengaytirish, sekinlashtirish.
Allegro agitato-tez, hayajonli, hayajonli.
Allegro appassionato-tez va ehtirosli.
Allegro assai - juda tez.
Allegro brillante-tez va ajoyib.
Allegro comodo-juda tez emas, qulaylik bilan.
Allegro con brio-tez, olov bilan.
Allegro con fuoco-tez, ishtiyoq bilan.
Allegro furioso-tez va shiddatli.
Allegro di bravura-tez, Jasur.
Allegro maestoso - tez va tantanali.
Allegro ta troppo emas-tez, lekin unchalik emas.
Allegro moderato – o‘rtacha tez.
Allegro vivace-jonli, ammo Prestoga qaraganda sekinroq.
Allentando-sekinlashtirish.
Al segno-belgigacha.
A Mezza ovozi-to‘liq bo‘lmagan ovoz bilan.
Amoroso, con amore-sevgi bilan, sevgi bilan, muloyimlik bilan.
Andante kantabile-xotirjam va ohangdor, sekin va ohangdor.
Andante pastorale-xotirjam, pastoral.
Animato, con aniina-ruh bilan, tetik ruhiyat bilan.
Aperto-ochiq, surdinani olib tashlang.
A piacere - ad libitum bilan bir xil.
A poco a poco-asta-sekin, oz ozdan.
Appassionato-ehtirosli.
Arrepa-zo‘rg‘a, qiyinchilik bilan.

Appogiatura apojatura - forshlag.
A punto d'Arco-kamonning yuqori uchi.
Arco, col agso-kamon bilan.
Arpeggio - arpedjio
Assai-juda, juda.
A tempo-tempda.
A tempo di marcia-yurish tezligida.
Audition coloree (frantsuzcha Audition coloree)) rangli eshitish, sinopsiya.
Auftakt (nem.) - zatakt, auftakt.
A una cord a-chap pedalni bosib.
A vide (frantsuzcha: a vide)) bo'sh tor; ochiq tor.
A voce sola-ovoz uchun solo, yakkaxon ovoz.

B

Barbaro - vahshiy, yovvoyi.
Bel canto - bu ajoyib qo'shiq.
Ben, bene - yaxshi, juda, juda.
Ben marcato - aniq ta'kidlash, juda aniq.
Ben tenuto - ovozni yaxshi ushlab turish.
Bis (lat.) ikki marta, yana.
Bocca chiusa - yopiq og'iz bilan (qo'shiq ayt).
Breve, Brevis - menzural notatsiyadagi nota, uning tovushi butun notadan ikki baravar uzoq; qisqartirilgan, tezlashtirilgan.
Brillante - ajoyib.
Brio, con brio - issiqlik, olov, issiqlik bilan, olov bilan, qizg'in.
Burlando - o'ynoqi.
Burlesco-kulgili, g'alati, g'ayrioddiy.

C

Cadenca-kadans, kadans.
 Calando-jim bo‘lib, tovush kuchini susaytiradi.
 Camrana-qo‘ng‘iroq.
 Campanella-qo‘ng‘iroq.
 Canon- kanon.
 Cantabile – qo‘shiq aytadi.
 Cantando-ohangdor.
 Canto-qo‘shiq, ovoz.
 Canto a cappella-cherkov qo‘shiqlari (jo‘rnavossiz).
 Canto figurato-ko‘p ovozli qo‘shiq.
 Capo-boshlanish; da capo (D. S. — boshidan Fine so‘zigacha takrorlang).
 Capriccioso-injiq.
 Cassa-baraban.
 Cinelli- tarelkalar (likopchalar).
 Coda - koda.
 Codetta-kichik kod.
 Cogli, con gli, col, coll, con la, colla — it. “bilan” degan ma'nolarni anglatadi.
 Colla parte (asosiy) partiya bilan.
 Coll arco-kamon bilan.
 Coll ottava, col 8 -oktavalar bilan ijro etish.
 Col legno-kamon o‘qi.
 Con affizione-qayg‘uli, g‘amgin.
 Con moto-jonli, harakat bilan.
 Con slancio-shoshqaloqlik bilan.
 Con smania-g‘azablangan, bo‘ronli.
 Con sordini-surdina bilan.
 Contra-qarshi.
 Con tutta forza - barcha kuch bilan.

Coro-xor.

Coup d'archet - kamonning zarbasi.

Coup de glotte - qattiq hujum (qo'shiq aytganda).

Crescendo-tovush kuchini oshirish.

D

Da-it. "bilan", "dan" qo'shimchalarni bildiradi

Da capo-avval.

Dal segno al Fine-belgidan oxirigacha.

Dedamando-o'qish.

Decrescendo-asta-sekin tovush kuchi.

Delicatamente-nafis, nafis, nafis, did bilan.

Di- "dan" qo'shimchani anglatadi.

Di molto-so'zlarning ma'nosini kuchaytiradigan aylanma-kattaroq, kuchliroq va hokazo.

Diminuendo - asta-sekin zaiflashadi.

Distinto-anii, anii.

Divisi, div. - torlarni guruhlarga ajratish.

Dolce, con dolcezza-yumshoq, mehribon, yoqimli, shirin.

Dolce, ma marcato-yumshoq, ammo anii.

Dolente-achinarli, achinarli.

Dolore, con dolore, doloroso-qayg'u, qayg'u bilan, afsus bilan, og'riq bilan.

Dopo-keyin.

Doppio ikki tomonlama.

Doppio movimento - ikki baravar tezroq.

Due-ikkitasi, ikkitasi.

Due volte - ikki marta takrorlang.

Duetto-duet.

Duolo, con duolo-motam, motam, yig‘lash bilan.

Duramente-qattiq, qo‘pol.

Du talon (frantsuzcha: Du talon))- yostiq yonidagi kamon bilan bosing.

E

Effetr.inatamenie, con effeminatezza-yumshoq, nazokatli.

Elegiaco-qayg‘uli, elegik.

Energico-baquvvat.

En tirant (frantsuzcha: en tirant)) kamonni pastga harakatlantirish orqali tovush hosil qilish.

Entusiastico-g‘ayratli bilan.

Eroiko-qahramonlik bilan.

Esaltato-hayajonlangan, ko‘tarilgan.

Espirando-muzlash, nafas olishni sekinlashtirish.

Espresso, con espresso-ifodali, ifoda bilan.

Estatlco-hayrat bilan.

Ex tempore (lat.) improvizatsiya, to‘satdan, darhol.

F

Faceto - qiziqarli.

Facile, con facilita-oson, osonlik bilan.

Falsetto-falset.

Fanfara-fanfara, chorlov.

Fermo, con fermezza-qat‘iyat bilan.

Feroce-shafqatsiz, bo‘ronli.

Festevole, festivo, festoso — qiziqarli, o‘ynoqi, bayramona.

Fiero, con fierezza-mag‘rur.

Filare la voce-ovozni (ovozlarni) to‘ldirish.

Fine-oxiri, tugash; al fine-oxirigacha.

Finezza-murakkab.
Fioko-xirillagan.
Fischio-hushtak.
Flageolet (frantsuzcha: Flageolet)) bayroqcha.
Flebile-achinarli, zerikarli.
Flessibile-yumshoq, moslashuvchan.
Forte-baland, kuchli.
Fortissimo-juda baland.
Forte fortissimo - iloji boricha balandroq, juda baland.
Forza, con forza-kuch, kuch bilan.
Freddo-sovuq.
Fresco-yangi, quvnoq, qiziqarli.
Fretta, con fretta, fretta-shoshilib.
Frivole-erkin.
Funesto-g'amgin, qayg'uli.
Fuoco, con fuoco-olovli, ehtirosli.
Furioso, con furia-g'azab bilan.

G

Gagliardo-shiddatli, kuchli.
Gala-bayram.
Generoso-olijanob, did bilan.
Giocoso-o'ynoqi.
Giojoso-quvonch bilan.
Gioviale-qiziqarli, quvnoq.
Giusto, tempo giusto-bu asarning xarakteriga mos keladigan temp.
Glocke (nem.) qo'ng'iroq.
Gong-tamtam.
Gracile-nozik, zaif.

Gradevole-yoqimli, zavq bilan.
Gran cassa-katta baraban.
Grandemente-ulug‘vor, tantanali.
Grandezza, con grandezza-ulug‘vor, ulug‘vorlik bilan.
Grandioso-ajoyib, ulug‘vor, ajoyib.
Grazioso, con grazia-chiroyli.
Guerriero-jangovar.
Gusto, con gusto- did bilan.

I

Ilarita-quvonch; con ilarita — quvnoqlik bilan.
Imitazione-taqlid.
Imperioso - viqor bilan.
Incrociando – qo‘llarni kesib o‘tish (f-noda ijro vaqtida).
Indeciso-noaniq, ikkilanib.
Indifferente con indifferenza-befarq, sovuq.
Distanzada-uzoqda, musiqani uzoqdan ijro etish.
Infinite-cheksiz.
Ingenuo-soddalik .
In modo- kabi, uslubda.
In uno - “bir” deganda (dirijyorlik paytida).
Irato, con ira- g‘azab bilan.
Ironico-istehzoli.

K

Kammerton (nemis.) - sozlash vilkasi, sozlash uchun tovush balandligi standarti (xor uchun).
Kirchenlied (nemis.) - xoral.
Kopfstimme (nemis.) - bosh ovoz.

L

Lagrimoso, con lagrima, lagrimevole — qayg‘uli, ko‘z yoshlari bilan.

Lamentabile, lamentevole-achinarli, qayg‘uli.

Lamento-yig‘lash, nolish, shikoyat qilish.

Languido-sog‘inish, charchash.

Largamente-to‘liq, keng, uzun.

Legato-legato, izchil, birlashtirilgan.

Lentando-sekinlashtirish.

Lesto-tez, ravon.

Libero, con liberta-erkin, o‘zboshimchalik bilan, tasodifiy.

Lieve-oson.

Lirico - lirik.

Lungo-uzoq, davomiy.

Lunga pausa-uzoq pauza.

M

Maestoso-tantanali, ulug‘vor.

Magnificamente-ajoyib, ulug‘vor.

Malinconico, con malinconia-melanxolik, qayg‘uli.

Marcato, marcando-ta’kidlash.

Marciale - marshga o‘xshash.

Martellato – torli kamonli cholg‘ularga xos stakkato.

Marziale-jangari.

Melologo-melodeklamatsiya.

Meno - kamroq.

Meno mosso - sekinroq.

Mepo presto-Prestoga qaraganda sekinroq.

Messa di voce-ovozni noziklashtirish.

Mesto - g'amgin, qayg'uli.

Mezzo - yarim,

Mezzo forte - unchalik baland emas.

Mezzo pianino - unchalik past emas.

Mezza voce - yarim ovozda.

Misterioso - sirli.

Mobile - oson, harakatchan, o'zgaruvchan.

Moderno, alia moderna-zamonaviy, yangi usulda.

Molto - juda, o'ta.

Morendo - muzlash.

Mormorando - xirillagan.

Mosso - jonli, harakatchan.

Moto - harakat.

N

Naturale, con naturalezza - oddiy, tabiiy, tasodifiy.

Nervoso – asabiylashgan holda.

Netto-toza, ani.

Nobile-olijanob, ulug‘vor.

Non divisi – ikkiga ajratmasdan ijro etilishini bildiradi.

Non legato – bir biriga ulamasdan ijro etish.

Non molto - unchalik emas, unchalik emas.

Non troppo - unchalik emas.

Nuovo - yangi.

O

Obligato-majburiy.

Opus - kompozitsiya.

Ordinario - oddiy.

Ornamenti - melodik bezaklar.

Oscuro – g‘amgin.

Ossia - yoki (variantni tanlash).

Ostinato – o‘jar, qat’iyatli, chidamsiz.

Ottava alta yoki 8 va alta- bir oktava yuqorida.

Ottava bassa-oktava pastroq.

P

Pacatamente - xotirjam, tekis.

Parlando – so‘zlash singari.

Parte-partiya, ovoz; col parte — ovoz bilan.

Passione - ehtiros; con passione – ehtiros bilan.

Pastorale - pastoral.

Patetico - patetik.

Pensleroso – o‘ychan, o‘yga tonib.

Per - uchun, orqali.

Pesante – og‘ir.

Piacere, a piacere - ixtiyoriy, xohlaganingizcha, o‘zboshimchalik bilan.

Piangendo - achinarli, xuddi yig‘layotgandek.

Pianissimo - juda past.

Pianino - past.

Pianto - qayg‘u, shikoyat.

Piatti - tarelkalar.

Piccolo - kichik.

Pieno – to‘liq; a voce pieno — to‘liq ovoz; sogo pieno — aralash (to‘liq)

xor.

Pietoso – qayg‘uli.

Piu – ko‘proq.

Piu vivo - yanada jonli, jonli.

Pizzicato - pitsikato, chimchilash (torli cholg‘ularda).

Placando - tinchlanish.

Placido - tinch, osoyishta.

Poco - ozgina.

Poco va poco - asta-sekin.

Poco meno - biroz kichikroq.

Poco piu - biroz kattaroq.

Poi - keyin.

Point de l'archet (frantsuzcha: Point de l'archet)) - kamonning oxiri.

Pomposo – ulug‘vor, tantanali, ajoyib.

Pousse (frantsuzcha Pousse)) - yuqoriga burilgan.

Prima volta - birinchi marta.

Punto d'arco - kamonning uchi.

Q

Quanto - qancha, boricha.

Quanto possibile - iloji boricha.

Quasi - deyarli, xuddi shunga o'xshash.

Quasi una fantasia - fantaziya kabi.

Questo - bunisi, bu.

R

Rabbioso, con rabbia - g‘azablangan, jaxl bilan.

Raddolcendo - yumshatish.

Rallentando - harakatni sekinlashtirish, kechiktirish.

Rapido - tez, tez.

Raro - kamdan-kam hollarda.

Recitando, recitato-go‘yo aytib berayotgandek.

Recitativo accompagnato - mustaqil ma’noga ega bo‘lgan akkompaniment bilan ritmik jihatdan aniq rechitativ.

Recitativo secco - bu alohida akkordlar tomonidan qo‘llab-quvvatlanadigan “quruq” rechitativ. Xonanda tomonidan ritmik ravishda erkin ijro etiladi.

Retro - orqaga, orqada.

Ricochet (frantsuzcha ricochet)) skripkada yengil sakrash stakkato.

Rinforzando – to‘satdan kuchaytirish.

Risoluto – qat’iy.

Ritardando - harakatni sekinlashtirish.

Ritenuto - ushlab turish, sekinlashtirish, kechiktirish.

Robustamente - kuchli, dadil.

Rubato - noaniq davomiylik, ritmik erkin ijro etish.

S

Sautill (frantsuzcha: Sautille)) – kamon yordamida sakratib ijro etish (maxsus stakato).

Scordato - xafa.

Se piace - agar xohlasangiz, qulay bo‘lsa.

Secco - quruq, qisqa, qattiq, keskin.

Seconda volta - ikkinchi marta.

Segno - belgi; al segno-belgigacha.

Semplice - oddiy, tabiiy, samimiy.

Sempre - doim, har doim.

Sensibile – ta'sirchan, sezgir.

Sentimento – tuyg'u.

Sentito – ifodali.

Senza tempo - tezlikni saqlamasdan.

Sequenza - ketma-ketlik.

Serrando - tezlashtirish.

Severo, con severita – qat'iy, jiddiy.

Sforzato, sforzando – to'satdan urg'u; yuqorida ko'rsatilgan tovush yoki akkordga ishora qiluvchi belgi.

Simile - xuddi shunga o'xshash, o'xshash; avvalgidek.

Si tace – “jimlik”, ijrodagi tanaffusning belgisi.

Si volta - sahifani almashtirish uchun ko'rsatma.

Sognando - xuddi tushida bo'lgani kabi xayolparast.

Soltanto - faqat.

Sonabile - ovozli.

Sonoro - baland, baland ovozda.

Sopra - yuqorida.

Sopra una corda - bitta torda.

Sordino - surdina.

Sospiro - nafas olish, kichik pauza.

Sostenuto - tovushni ushlab turish, aniq.

Sotto - ostida.

Sotto voce - yarim ovoz bilan.

Spiccato - spikkato, keskin, alohida, “sakrash”

Staccato - Staccato, keskin.

Stentando - kechiktirish.

Stesso - bir xil.

Stravagante – g‘alati, hayoliy.

Strepitoso, con strepito - shovqinli, baland ovozda.

Stretto - tezlashtirish.

Strisciando - siljish (tugmachalar yoki torlar bo‘ylab).

Stringendo - tezlashtirish (temp).

Subito - kutilmaganda, to‘satdan, darhol.

T

Tase, tacet — “jim”, ansambl partiyasida davomli pauza.

Tanto-shunday.

Temperando-mo‘tadillik.

Tempesta, teinpestoso-bo‘ronli, hayajonli, shiddatli.

Tempo-temp.

Tempo del comincio - dastlabki tepdagidek.

Tempo giusto - mos keladigan temp.

Tempo primo – birinchi tempdagidek.

Tempo rubato - aniq tempga rioya qilmasdan, qat'iy tempga rioya etmasdan.

Tepase - qat'iyatli, o'jar.

Tenebroso - qorong'u, sirli.

Tenendo - bir maromda.

Teneramente, con tenerezza - yumshoq, mehribon.

Tenuto - barqaror, aniq davomiyligi bilan.

Testa-bosh; voce di testa - bosh ovoz.

Timpani - litavralar.

Tire (frantsuzcha Tire)) - kamonni yuqoriga harakatlantirish.

Tosto - tez, tez orada, shoshqaloqlik bilan; piu tosto — yanda tezroq.

Tout l'arcliet (frantsuzcha: tout l'arcliet))- butun kamon bo'ylab.

Tragiko-fojjali.

Tranquillo-xotirjam, sekin.

Tre volte - uch marta.

Triangolo - uchburchak.

Trio - trio.

Tromba - truba.

Troppo - juda ko'p; non troppo - juda ko'p bo'lmagan.

Tutti - barcha ovozlari, barcha vositalar.

Tutto - butun, barcha.

Tutta la forza - bor kuch bilan.

U

Ultimo - oxirgi.

Ultima volta - oxirgi marta.

Una corda - bitta torda.

Unisono - bir ovozda, bir xil

Un rosa - ozgina.

Un rosa pifi - biroz ko'proq.

V

Vagamento - noaniq, ikkilanib.

Variazione - o'zgarish.

Verte - aylantirish (sahifani).

Vibrato, vibrando - tebranish, tebranish bilan ijro etish.

Vicenda, a vicenda- navbat, navbat bilan, birin ketin.

Vide (frantsuzcha Vide)) - ochiq tor.

Vi-de (lat.) qarang, banknotning boshi va oxiri belgisi. Vigoroso, con vigore-quvnoq, Jasur, baquvvat, kuchli, kuchli.

Vivo - jonli.

Voce - ovoz; colla voce - ovoz bilan.

Voce di petto - ko'krak ovozi (ovoz).

Voce di testa - bosh ovoz (ovoz).

Voglia - istak; a voglia - ixtiyoriy.

Volando - uchish, parvoz kabi.

Volta - marta.

Volti - sahifani aylantiring.

Volti subito - tezda aylantiring.

Vuoto - bo'sh, ochiq torlarda ijro etish.

Musiqiy atamalarning izohli lug‘ati.

A

Abbreviatura (lotincha abbrevio — qisqartiraman) — nota yozuvini qisqartirish va soddalashtirish belgilari. Abbreviatura quyidagilarni ifodalash uchun ishlatiladi: parcha qismlarini yoki alohida o‘lchovlarni, notalar guruhlarini takrorlash, tovushlarni ikki barobar oshirish, tovushlarni oktavada yuqoriga yoki pastga o‘tkazish, partiturasdagi asboblarni, atamalar. Abbreviaturaga nolalar ham kiradi.

Absolyut eshitish - oldindan eshitishni sozlashsiz har qanday tovushning aniq balandligini aniqlash va takrorlash qobiliyati.

Adagio (it. adagio-sekin, xotirjam) - 1. Sekin sur‘at. Asarning 2-qismi (simfoniylar, kontsertlar, sonatalar, kvartetlar) sekin sur‘atda yozilgan va chuqur fikrlash xarakteriga ega.

Akapella (it. a cappella) cholg‘u jo‘rligisiz qo‘shiqlarni xor bo‘lib kuylash. Xalq ijodida keng tarqalgan. Akapella uslubida xorlar va ansambllar uchun vokal ko‘p ovoqli musiqaning ko‘plab asarlari yozilgan.

Akafist (gr. akathistos — o‘tirmaydigan) - pravoslav cherkovining tantanali qo‘shig‘i, tik turgan holda ijro etiladi.

Akkompanement (fr. akkompanement-jo‘rnavoz) vokal yoki instrumental asarning yoki asosiy partiyani (melodiyasi) musiqiy akkompanimenti. U fortepiano, bayan, gitara va boshqa asboblarda, shuningdek instrumental yoki vokal ansambli, xor, orkestrda ijro etiladi.

Akkolada (fr. accolade-qavs bilan ulash) - fortepiano, organ pyesalari, xor va instrumental notalarni yozishda, ikki yoki undan ortiq nota yo‘llarini bog‘laydigan qavs (to‘g‘ri yoki shaklli).

Akkord (it. accordo-muvofiqlik) - bir vaqtning o‘zida chiqarilgan bir nechta (kamida uch) turli balandlikdagi tovushlar to‘plami. Eng keng tarqalgan turi-bu

terts tuzilishidagi akkordlar, ularning tarkibiy tovushlari terts bo'yicha joylashgan (yoki joylashtirilishi mumkin). Uch tovushdan iborat terts tuzilishidagi akkord Triad (1), to'rt — ettinchi akkord (2), besh — akkord bo'lmagan akkord (3), oltitadan — undetsimakkord (4) deb nomlanadi. Akkordning har bir tovushi o'z nomiga ega: pastki — asosiy ohang yoki prima (1 raqami bilan ko'rsatilgan), qolganlari (uchdan yuqoriga qarab) — terts ohangi yoki tersiya (3), Kvint ohangi yoki Kvint (5), septimal ohang yoki septima (7), nona (9). Akkordning har bir tovushi boshqa oktavaga, ikki baravar, uch baravar va hokazolarga o'tkazilishi mumkin, bunda akkord o'z nomini saqlab qoladi, faqat asosiy ohang o'rta yoki yuqori ovozga o'tganda (akkordning aylanishiga qarang). Terts tuzilishining akkordi uyg'unlikning asosiy elementidir.

Akt (lat. actus-harakat) - sahna asarining tugallangan qismi. boshqa AKTdan tanaffus bilan ajratilgan. 2. Asar qismlari orasidagi musiqa (Angliya, 16-asr 80-90).

Akustika (gr. asyo tinglayman) 1. Tovush hodisalarining xususiyatlari va qonuniyatlarini o'rganadigan fizika bo'limi. 2. Xonalarda ovozli irodaning eng qulay tarqalishi uchun sharoitlar,

Aksent (lat. accentus- urg'u) - akkordning alohida tovushini dinamik yoki agogik kuchaytirish orqali ajratish. Belgilari: $v > sf$ (it. sforzando-kutilmagan aksent).

Albertyev baslari-chap qo'l qismini fortepiano pyesasida bayon qilish, u akkord tovushlari bo'yicha ko'p marta takrorlanadigan harakat shakliga ega. Albertyev baslari ushbu texnikadan foydalanishni birinchi o'ringa qo'ygan italiyalik bastakor D. Alberti nomi bilan bog'liq.

Aleatorika (lat. alea-tasodif, zar) - tasodifiylikni ijodkorlik va ijro etishning asosiy asosi deb e'lon qiladigan zamonaviy musiqa yo'nalishi. Tasodifiylik elementini kiritish turli usullar bilan amalga oshiriladi — qur'a tashlash, shaxmat harakatlari, raqamli kombinatsiyalar, musiqiy varaqlarni aralashtirish, zarlarni

uloqtirish, musiqiy notaga siyoh sepish. “Mutlaq”, “Total” aleatorika musiqiy shaklning to‘liq parchalanishiga, nazoratsiz musiqiy betartiblikka olib keladi. Aleatorikaning asoschilari K. Stokxauzen va P. Bulez. I. F. Stravinskiy aleatorik kompozitorlarni “san’atning yuradigan dushmanlari” deb atagan.

Alborada (ispancha alborada — tong) - tong sur’atini ispan vokal va instrumental asarlar.

Allegro (it. allegro-quvnoq, jonli) - 1. Tez, jonli sur’at. 2. Asarning bir qismi (simfoniya-dagi Sonata Allegro, kontsert, Sonata va boshqalar). Ko‘pincha-birinchi qism. 3. Ushbu tempda yozilgan, ammo maxsus nomga ega bo‘lmagan spektaklning shartli nomi.

Allemande (nemischa allemande) - XVI-XVIII asrlardagi raqs, ulug‘vor. Temp o‘rtacha sekin, hajmi 4/4; I. S. Bax, G. F. Handel va boshqalarning suitlarida uchraydi.

Alt (lat. altus baland) 1. Past bolalar (yoki ayollar) qo‘shiq ovozi. La dan mi 2 gacha bo‘lgan diapazon. 2. Xor yoki vokal ansamblidagi past bolalar yoki ayollar ovozlaridan iborat partiya (mezzo-soprano va kontralto). 3. Skripka oilasiga mansub kamonli asbob (o. viola). torlari — do, sol, re¹, la¹ — skripkalarining pastki qismidan beshdan bir qismi. Do dan mi³ gacha bo‘lgan notalar Alt va skripka kalitlarida yoziladi. Simfonik orkestr va kamera ansamblari tarkibiga kiradi; yakka cholg‘u sifatida kamdan-kam uchraydi. 4. Shamol asbobining bir turi (altgorn). 5. Ba‘zi orkestr asboblarining bir+ turi (Alt-klarnet, Alt - trombon, domra-Alt, balalayka-Alt va boshqalar).

Alteratsiya (lat. altero-o‘zgartirish) - Har qanday notani yarim tonga yoki butun tonga ko‘tarish yoki tushirish. Diez belgisi (#) — notani yarim tonga ko‘tarilishni anglatadi; bemol (♭) – notani yarim tonga pasayish; oldingi o‘zgarish belgisining bekor qilinishi bekar (♮) belgisi bajaradi. Tasodifiy alteratsiya belgilari faqat ular yozilgan takt ichida amal qiladi. Alteratsiya belgilar musiqa

asarining boshida yoziladi va asar oxirigacha yoki belgilar o'zgarishigacha barcha oktavalarda ishlaydi.

Antifon (gr. anti-qarshi va telefon-ovoz, ovoz) - solist va xorning navbatma-navbat kuylanishi go'yo dialogni olib borish,

Antrakt (frantsuz tilidan. entre va acte o'rtasida harakat) Spektakl yoki konsert bo'limlari orasidagi tanaffus.

Applekatura (it. ilova-applico) - musiqa asboblari chalishda barmoqlarni almashtirish tartibi. Barmoqlarni tanlash ijro mahoratining muhim qismidir. Barmoqlarni belgilash uchun musiqiy belgilar ustiga (yoki ostiga) qo'yilgan arab raqamlari ishlatiladi.

Ariya (it. aria qo'shiq, asosiy ma'nosi havo) opera, kantata va boshqalardan iborat yakkaxon ijro etiladigan, mavzuning to'liqligi, ohangning ifodaliligi bilan ajralib turadi. Qoida tariqasida, Ariya xarakterning markaziy nuqtasidir.

Arietta (it. arietta) — soddaligi, ohangdorligi bilan ajralib turadigan kichik ariya.

Arioso (it. arioso ariya kabi) ariyaning bir turi: qo'shiq-deklamatsiya xususiyatiga ega bo'lgan kichik yakkaxon vokal epizodi. Ariyadan kichikroq o'lcham va dramatik to'yinganlik bilan farq qiladi.

Arpeggio (it. arpeggio-arfadagi kabi) - akkord tovushlarini navbatma-navbat yuqoriga yoki pastga qarab ijro etish. Notada akkord oldidan arpeggio yoki to'liqsimon vertical chiziq bilan ko'rsatiladi.

Artikulyatsiya (lat. articulo-ajratish) - musiqa cholg'ulari ijro etish yoki qo'shiq aytish paytida tovushlarni ijro etish usuli.

uch turga bo'linadi: bog'langan (legato), alohida (legato bo'lmagan) va qisqa (staccato), har bir tur ichidagi soyalarning katta gradatsiyasi bilan. Musiqiy notada artikulyatsiya so'zlar (legato, non legato, legatissimo, pizzicato, tenuto,

portato, staccatissimo, legato secco va boshqalar) yoki tegishli grafik belgilar — ligalar, nuqtalar, chiziqlar va boshqalar bilan belgilanadi.

Avangardizm (frantsuzcha avant - oldinga va garde - qo'riqchi, bo'linma) - realizm an'analaridan voz kechish, yangi shakl va ifoda vositalarini izlash, ko'pincha burilib ketish bilan tavsiflangan zamonaviy badiiy harakatlarning umumiy nomi.

Agnus dei (lat. Agnus Dei-Xudoning, Rabbiyning torosi) - katolik ashulasi; messaning yakuniy qismi. A. D. musiqasi lirik-qayg'uli. A. D. ning ajoyib namunalari I. S. Bax, L. Betxoven, D. Verdi, V. A. Motsart. tomonidan yaratilgan.

Agogika (gr. agoge-harakatlanish, boshqarish)-badiiy obraz yaratishga bo'ysunadigan, foydalanish paytida ruxsat etilgan tempdan kichik og'ishlar (sekinlashuv yoki tezlashuv). Agogik o'zgarishlar muallif tomonidan ko'rsatilishi yoki ijrochining badiiy niyatiga qarab paydo bo'lishi mumkin.

Avtent kadans (gr. autentikos-bosh asosiy) - dominant funktsiya akkordlaridan tonik funktsiyaga o'tish orqali musiqiy asar yoki musiqiy jumlaning yakunlash.

Azmari - efiopiyalik qo'shiqchi-hikoyachi, maqtoqlar, satiralar va tarixiy qo'shiqlarni ijro etadi, ularning so'zlari qadimgi kanonlarga ko'ra improvizatsiya qilingan. Azmarilar o'zlarining qo'shiqlariga — girtlak, burunlariga — bitta torli kamonli cholg'u—meennko bilan birga borishadi.

Auftakt (nem. Auftakt-zarbadan oldin, zatakt) - kirishdan oldin dirijyor qo'lining tepaga harakatlanishi, dastlabki harakat, tovush boshlanishidan oldin nafas olish.

B

Bagatel (frantsuz. bagatelle-shunchaki) - odatda pianino uchun kichik, texnik jihatdan murakkab bo'lmagan nafis asar. Musiqiy miniatyuraning ushbu janri L.

Betxoven tomonidan kiritilgan. Bagatela shuningdek A. Lyadov, B. Bartok, A. Dvorjak, A. Vebern va boshqalar tomonidan yaratilgan.

Badinaj, Badinichn (FR. badinage, hadinerie hazil, shumlik) XVIII asr frantsuz va nemis kompozitorlarining skertsoga yaqin bo'lgan instrumental suitlari qismlarining nomi.

Balet (frantsuz. ballet, lat. ballo raqs) 1. Musiqiy va xoreografik taqdimot, unda aktyorlarning mazmuni, his-tuyg'ulari va fikrlari musiqa va raqs orqali ochib beriladi. 2. Operadan raqs sahnasi. 3. Balet va balet sahnalarini sahnalashtiradigan ijodiy jamoa, baletmeyster rejissyor-xoreograf, operada balet, raqs, xoreografik sahnalar sahnalashtiruvchisi,

Ballada (it. ballade-raqs) - o'rta asrlarda raqsga hamroh bo'lgan xalq kelib chiqishi qo'shig'i. Keyinchalik dramatik xarakterdagi adabiy lirik-epik asar, ko'pincha fantastika elementlari bilan, uning mazmuni o'tgan voqealar, afsonalar, afsonalarga asoslangan. Romantizm davrida ballada vokal (F. Shubertning "o'rmon shohi") va instrumental (F. Shopen, E. Grig, Y. Brams) musiqasi, Ballad operasi ingliz, Shotlandiya, Irlandiya xalq balladalari asosiy musiqiy raqamlari bo'lgan komediya operasining ingliz turi. Balladaning klassik namunasi J. Gay va J. Pepusha (1728) va hozirgi kungacha teatrlar repertuarida (B. Britten tahririyatida) uchraydi.

Banjo-amerikalik qora tanlilarning xalq torli cholg'usi. Tashqi ko'rinishida u uzun bo'yinli va cho'zilgan torlari bo'lgan kichik barabanchiga o'xshaydi. Ovoz chiqarish mediator yordamida amalga oshiriladi. Jazz-orkestr tarkibiga kiradi, ritmik hamrohlik uchun ishlatiladi.

Barkarolla (it. barka-qayiq) qayiqchining qo'shig'i. Ayniqsa Venetsiyada (Italiya) keng tarqalgan. Qo'shiqchi vokal yoki instrumental pyesa. O'lchovi 6/8. bu o'ziga xos ritm naqshlari suvda tebranish hissini yaratadi. Barkarolla D. Panziello, F. Gerold, F. Ober, D. Rossini, J. Offenbax operalarida vokal musiqa

janri sifatida F. Shubert, F. Mendelson — Bartoldi, M. Glinka, instrumental pyesalar sifatida F. Shopen, P. Chaykovskiy, S. Rahmaninov, G. Fore, B. Bartok va boshqalar ijodida ko‘p foydalanilgan.

Bas (it. basso past) diapozoni katta oktava fa dan kichik oktava fa gacha bo‘lgan past erkak ovozi. Notalari bass kalitida yoziladi. Bas Kantante (baland, ohangdor), Markaziy va profundo (juda past) basslari mavjud. Opera amaliyotida xarakterli yoki kulgili Bass (basso buffo) mavjud. Bazi xorlarda maxsus guruhni ya’ni diapozoni a,-C1 diapazonli oktavist baslar tashkil etadi.

Basso ostinato (it. basso ostinato-o‘jar, doimiy bas) - Musiqiy asarning asosi bas ovozinging doimiy ravishda takrorlanadigan musiqiy sur‘at. Ayniqsa, XVII—XVIII asrlar asarlarida, passakaliya va chakonaning qadimgi raqs shakllarida, ariyalarda uchraydi. Basso ostinato doimiy ravishda bitta mavzuni takrorlaydigan polifonik turdagi asarlarda ham ko‘plab foydalanilgan.

Bateriafon-bu katta va tuzoq barabanlari, marakalar, shamolning uvillashi, o‘q otish, yomg‘ir shovqini, poezd harakati, o‘rmon shovqini va boshqalarni taqlid qiluvchi elektr musiqa asbobi.

Battuta (it. battere-urish) - 1. taktdagi dastlabki notasiga zarb berish.

Belkanto (it. bel canto-chiroyli qo‘shiq)— XVII-XIX asrlarda Italiya opera san‘atiga xos bo‘lgan vokal ijro uslubi.belkanto qo‘shiqchidan ovozni mukammal bilish texnikasini, benuqson kantilenani, noziklikni, virtuoz koloraturani, uzoq nafas olishni, hissiy jihatdan boy tovush tembrini talab qiladi.

Benediktus (lat. Benedictus-muborak) - lirik, xotirjam, yorqin xarakterdagi katolik qo‘shig‘i. “Sanctus” bilan birgalikda messaning asosiy bo‘limlaridan birini tashkil etadi. Benediktusning ajoyib namunalari I. S. Bax, Betxoven, F. List, V. Motsart tomonidan yaratilgan.

Bergamaska (it. bergamasca)— XVI-XVII asrlarda Bergamo provinsiyasida paydo boʻlgan italyan raqs qoʻshigʻi. Hajmi 4/4. Italiya, Angliya, Germaniya, Fransiyada mashhurlikka erishdi. Bergamaska musiqasi yoki ritmi bastakorlar tomonidan ishlatilgan (S. Rossi, B. Marini, D. Freskobaldi, D. Buxtehude, I. S. Bax va boshqalar) instrumental asarlarda, cheksiz Kanon-takrorlash mumkin, chunki uning ohangining oxiri uning boshiga oʻtishi mumkin, shuningdek u bilan bir vaqtning oʻzida tovushda birlashtirilishi mumkin.

Bergamaska (it. bergamasca)— XVI-XVII asrlarda Bergamo provinsiyasida paydo boʻlgan italyan raqs qoʻshigʻi. Hajmi 4/4. Italiya, Angliya, Germaniya, Fransiyada mashhurlikka erishdi. Bergamask musiqasi yoki ritmi S. Rossi, B. Marini, D. Freskobaldi, D. Buxtehude, I. S. Bax va boshqalar bastakorlar tomonidan instrumental asarlarda, cheksiz anonlarda koʻp ishlatilgan.

Big band 10-17 va musiqachilardan iborat katta jazz orkestri, ikki guruh melodik (saksofonlar yoki klarnetlar, trubalar, trombonlar) va ritmik (fortepiano, gitara, kontrabas, zarba) cholgʻulardan iborat.

Bolero (isp bolero) — ispan juftlashgan xalq raqsi; temp — oʻrtacha tez; kastanet zarbalari bilan taʼkidlangan oʻziga xos metroritmik figuraga ega 3/4 oʻlcham. Bolero shaklida M. Glinka, A. Dargomijskiy, L. Delibning romanslari, instrumental asarlari (simfonik orkestr uchun M. Ravelning “Bolero”) yozilgan.

Bravur (FR. bravoure jasorat, mardlik) gʻalaba-gʻayrat harakteridagi musiqa.

Branl (frantsuzcha: branl) branle-dumaloq raqs - qadimgi frantsuz xalq dumaloq raqsi. Temp-oʻrtacha tez, jonli; hajmi 2/4, kamroq 3/4 yoki 4/4. XV— XVII asrlarda bal raqsi sifatida ham tarqalgan. XVIII asrdan musiqada deyarli uchramaydi,

Brevis (lat. brevis qisqa) XV asrdan boshlab menzural notatsiya belgisi. nisbatan qisqacha oʻlchovli notalarni bildiradi. Zamonaviy notatsiyada u ikki butun notaga teng choʻzimni bildiradi.

Burlesk (lat. Burlesca soʻzma-soʻz: kulgili, masxara qiluvchi) kaprichchio yoki yumoreskaga oʻxshash hazilkash, komik, qoʻpol xarakterdagi musiqiy pyesa. I. S. Bax, F. Kuperen, R. Shuman, M. Reger, R. Strauss va boshqa kompozitorlar asarlarida uchraydi.

Burre (fr bourree-sakrash) - qadimgi frantsuz xalq raqsi; tempi-tez; hajmi 2/2 (4/4), choraktalik zatakt bilan boshlanadi. Dostonlar-qadimgi rus qoʻshiqlari-qahramonlarning qahramonlik ishlari va rus xalqining hayotidagi muhim voqealar haqidagi ertaklar. Ularning musiqiy tuzilishining asosi qisqa, koʻp marta takrorlanadigan qoʻshiqlardir. Burre bir yoki bir nechta hikoyachilar tomonidan gusli yoki boshqa asboblarda joʻrligida ijro etilgan.

Muallif (yaratuvchi) badiiy, ilmiy yoki boshqa asar yaratuvchisi. Musiqiy asar muallifi-bastakor.

Mualliflik konserti-bitta kompozitor asarlaridan iborat konsert dasturining ommaviy ijro etilishi. Bunday konsertlarda mualliflarning oʻzlari koʻpincha ijrochilar (dirijyor, pianinochi) sifatida ishtirok etadilar.

Vagantlar (lat. vagantes-devona) - oʻrta asr Gʻarbiy Evropa mamlakatlarida sayohat qiluvchi shoir-qoʻshiqchilar. Ular yerdagi quvonchlarni ulugʻlab, parodiya va satirik qoʻshiqlar bilan chiqishgan.

D

Davluri-gruziya xalq raqsi. Sekin, doira shaklida , guruh boʻlib ijro etiladi. Musiqiy oʻlchovi 6/8, temp sekin.

Daina (Litva daina) - turli Litva xalq qoʻshiqlarining umumiy nomi, xalq ijodiyotining eng keng tarqalgan turi. din musiqiy va sheʼriy obrazlarning lirikasi, musiqiy shaklning hududiyiligi bilan ajralib turadi. Mavzu boʻyicha Dayna mifologik, mehnat, taqvim, marosim, toʻy, sevgi, oila, bolalar, harbiy-tarixiy, inqilobiy va boshqalarga boʻlinadi.

Deka (nem. Decke qopqoq) - simli musiqa asboblari korpusining yuqori qismi, uning ustida tortilgan simlarning tovushini rezonans (kuchaytirish) yaratish uchun mo'ljallangan. Pastki maxsus yog'och navlaridan (chinor, archa, archa va boshqalar) tayyorlanadi. Iplarning tebranishlari stend (dushka) orqali uzatiladi. Pianino yonidagi detka-bu bir nechta taxtalardan yopishtirilgan va korpus ichidagi torlar ostiga qo'yilgan qalqon.

Deklomatsiya - Vokal asarlaridagi nutq va musiqa nisbati, musiqiy va mantiqiy urg'ular, nutq intonatsiyalari, jumlar, iboralar va boshqalarning muvofiqligi. Vokal asaridagi matn talaffuzining tabiiyligi va ekspressivligi.

Detashe (frantsuzcha: detacher ajratish) ijro uslubi; torli kamonli cholg'ularda tovushni kamoning yuqoriga yoki pastga bir tekis harakatlari yordamida ijro qilish.

Detsima (it. decimetto, lotincha. decimus o'ninchi) 1. O'nta ijrochidan iborat ansambl. 2. O'nta ijrochi uchun asar.

Detsimol-o'n notadan iborat ritmik shakl, bitta xissada 10 ta notaning chalinishi.

Djazz (ingl. jazz) — 1. Estrada musiqasi janri, asosan raqs xarakterida. XX asr boshlarida paydo bo'lgan. Amerikada afroamerikali xalq musiqasining ba'zi janrlari asosida paydo bo'lgan. Ning bevosita o'tmishdoshlari Jazz.- spirichuele, blyuz, ragtime va boshqalar. Jazz musiqasi improvizatsiya, ijro etishning yuqori hissiyligi, nozik ritm (sinkopatsiya, poliritmiya).

Djeguako-Kavkaz xalqlarining qahramonlik, lirik va kulgili qo'shiqlarini ijro etuvchi va ijro etuvchi qo'shiqchilar.

Dialog (gr. dialogos-ikki kishining suhbat) - bir-biriga mos keladigan va ikkita ovoz yoki cholg'ularning ijro etiladigan musiqiy iboralarning almashinuvi, dialog bitta cholg'uda, lekin turli registrlarda ijro etilishi mumkin.

Diapazon [gr. dia pason (chordon)—hamma orqali (torlar)] —1. Ohang, tovush qatori, qo‘shiq ovozi, musiqa asboblarning tovush hajmi. Eng past va eng yuqori tovush orasidagi interval bilan belgilanadi. 2. Umumiy musiqiy diapazon-musiqa amaliyotida ishlatiladigan tovushlar hajmi - 16,35 Gts dan. (Subkontroktavadan do) 7901,4 Gts gacha. (beshinchi oktavaning si). 3. Qadimgi yunon musiqasida oktava nomi. 4. Ba‘zi organ quvurlarining nomi.

Dinamik diapazon-qo‘shiqchi (yoki asbob) tomonidan chiqarilgan forte va pianodagi tovush kuchining maksimal farqi. Dinamik diapazon vokal mahoratining o‘lchanadigan ko‘rsatkichlaridan biri bo‘lib, uni qo‘shiqchining vokal texnikasi darajasining ob‘ektiv mezonini deb hisoblash imkonini beradi.

Diatonika (gr. diatonos-ohangdan ohangga o‘tish) - tovush qatorning asosiy pog‘onalari ketma-ketligi bilan hosil bo‘lgan musiqiy tovushlar tizimi.

Diatonik gamma- diatonik ladning asosiy tovushlari ketma-ketligi.

Diatonik intervallar-ladning xromatik ravishda o‘zgartirilmagan pog‘onalarning (tritondan tashqari) natijasida hosil bo‘lgan intervallar: toza (prima, kvarta, kvint, oktava), katta va kichik (soniya, tersiya, Sexta, septima, nona, Decima).

Diatonik ladalar-qadimgi yunon ladalari, o‘rta asr ladalari, yevropa xalq musiqasi ladalari, major-minor tizimining ladalari (xromatizatsiyasiz).

Diatonik tovushqator - Alteratsiyalanmagan pog‘onalardan (do, re, mi, fa, sol, la, si) hosil bo‘lgan tovushqator, soddaroq aytganda asosiy tovushqator.

Diatonik yarim ton - kichik sekundaning oralig‘i (masalan,: si-do, sol-la-bemol, re-diez — mi). Xromatik yarim ton.

Diatonik ohang — bu shkalaning ikki qo‘shni bosqichi (asalan, diatonik ohang) tomonidan hosil bo‘lgan katta soniya oralig‘i.: FA-sol, si-do-o‘tkir).

Diafoniya (gr. dyo-ikki va fon ovoz, tovush) - qadimgi Yunonistonda dissonans digan ma'noni anglatgan . O'rta asr musiqasida-ikki ovozning kelishi.

Divertisment (frantsuzcha: divertissement) divertissement o'yin-kulgi) orkestr suitasining bir turi, ko'ngilochar, qiziqarli xarakterdagi bir nechta pyesalardan iborat tsikl. Raqslar (ko'pincha xarakterli), qo'shiqlar ko'rinishidagi sahnalarni o'z ichiga olgan sahna ko'rinishi. Tashqi xususiyatlarini aks ettiruvchi instrumental asarlar . Polifonik rivojlanish to'xtatilgan va intermediya rejasining yangi materiallari kiritilgan fuga oralig'ida epizodlari.

Divizlar (it. divisi-bo'lingan) - bir xil turdagi musiqa asboblari (yoki xor) qismlarida belgisi (div.), ijrochilar guruhining akkordga qancha tovush kiritilishiga qarab ikki yoki undan ortiq mustaqil qismlarga bo'linishini ko'rsatadi. Belgining harakati unis belgisi paydo bo'lishi bilan to'xtatiladi. (it. unisono-birgalikda) yoki non div. (ajratmang).

Diksiya (lat. dictio-talaffuz) – qo'shiq paytida matnni aniq va ifodali talaffuz qilish qobiliyati. Diksiyaning kamchiliklarini maxsus mashqlar yordamida tuzatish mumkin.

Dilogiya (gr. dialogia-aytilganlarning takrorlanishi)-g'oyaning umumiyliigi, qahramonlari va syujetning uzluksizligi bilan birlashtirilgan ikkita musiqiy va sahna asarlarining tsikli. Musiqiy dialogiya misoli- K. Glyukning “Avlndagi Ifigeniya” va “Tavrncdagi Ifigeniya” operalari.

Diminuendo (it. diminuendo-kamaytirish)-dekreshendo (decrescendo) bilan bir xil tovush kuchining asta sekinlik bilan pasayishiga ishora qiluvchi belgi. Belgilar-dim.; dimin.;

Diminutsiya (lat. diminutio-pasayish) - menzural notatsiyada-notalar davomiyligini ma'lum bir qismga kamaytirish. notalar davomiyligining 1/2, 1/3, 1/4 qismidagi diminutiya maxsus belgilar yordamida ko'rsatilgan.

Dinamika (gr. dynamikos-quvvat) - musiqiy tovushning kuchi (hajmi). Dinamikning asosiy belgilari.: f (forte — forte) —baland, kuchli; p (pianino-pianino) - jim, zaif; mf (mezzo-forte—mezzoforte) — o‘rtacha baland; mp (mezzo-pianino-mezzo-pianino) – o‘rtacha jim; pp (pianissimo-pianissimo) - juda jim; ff (fortissimo-fortissimo) - juda baland ovozda va hokazo.); asta — sekin zaiflashishi diminuendo (dim.). Dinamika musiqa idrokiga ta’sir qiluvchi, turli assotsiatsiyalarni keltirib chiqaradigan muhim ifodali vositadir. Dinamik soyalardan foydalanish musiqaning mazmuni va tabiati, uning tuzilishi va uslubining xususiyatlari bilan belgilanadi. Musiqiy tovushlarning nisbati mantiq‘i badiiy ijro etishning asosiy shartlaridan biridir.

Dodekafoniya (gr. dodecaphone-o‘n ikki barmoqli). I. Seriyali Dodekafoniya.. a) o‘n ikki balandlikdagi seriyali musiqa texnikasi; b) baland bo‘lmagan seriya texnikasi (masalan, o‘n ikki, olti ikki to‘rt ovozli) o‘n ikki bosqichli ovoz tizimidan chiqmagan holda 2. Seriyasiz dodekafoniya-o‘n ikki tovushli qatorlar texnikasi (shuningdek to‘liq va to‘liq bo‘lmagan), bir xil seriyali intervallar tartibini takrorlash bilan bog‘liq emas. Dodekafoniya kompozitsiya usulidan P. Xauer (1918-1919) va A. Shonberg (1921) tomonidan amaliyotga joriy etilgan. Dodekafoniya texnikasi A. Shonberg, I. Hauer, A. Vebern, A. Berg, qisman B. Bartok, S. Prokofyev, A. Onegger, P. Xindemit, D. Shostakovich o‘z ijodlarida keng qo‘llaganlar.

Duet (nem. Duett, lat. duo-ikkita) - 1. Ikki qo'shiqchi yoki cholg'uchilardan iborat ansambl. 2. Ikki ijrochi uchun asar.

Duetтино (it. duettino) kichik duet.

E

Evfoniya (gr. euphonia-evfoniya) - qadimgi estetikaning nutq va musiqiy tovush shakllarini baholash uchun ishlatiladigan baholash toifasi. Evfoniya toifasi Uygʻonish davri estetikasi tomonidan ham qoʻllanilgan.

Ekviritmik tarjima (lat. acquus-teng va ritm) - opera librettosi, romantikasi, qoʻshigʻi va boshqa vokal asarlari matnini boshqa tilga tarjima qilish, unda ogʻzaki urgʻu musiqiy iboraning ritmiga mos keladi.

Eksersis (frantsuzcha: exersis) exercicr-mashq qilish orqali rivojlantirish) - texnikani rivojlantirish uchun mashq (oʻrganish, vokal va boshqalar).

Ekspozitsiya (lat. expositio-taqdimot) — Sonata shakli yoki fuganing asosiy mavzularni bayon etgan birinchi boʻlimi (oddiy fugada-boshlangʻich boʻlim, barcha ovozlarda mavzuni izchil taqdim etish). Sonata Allegro ekspozitsiyasi bir nechta partiyalardan iborat. Asosiy qism asosiy mavzuni bayon qiladi. Birlashtiruvchi qismda modulyatsiya boshqa kalitga oʻtkaziladi yoki yangi tematik material tayyorlanadi. Yon qismda yangi mavzu (yoki bir nechta mavzular) bayon qilinadi, u asosiy mavzudan farq qiladi va partiya bogʻlovchi tomonidan tayyorlangan kalitda bayon etiladi. Yakuniy partiyada yon partiyaning tonalligi belgilanadi, koʻpincha asosiy va yon partiyaning materiallari birlashtiriladi yoki yakuniy xarakterdagi yangi tematik materiallar taqdim etiladi. Ekspozitsiyada bogʻlovchi va yakuniy qismlar boʻlmasligi mumkin.

Eksprompt (lat. expromptus tayyor, tezkor) improvizatsiya natijasida oldindan tayyorgarliksiz yaratilgan musiqa asari. Improvizatsiya xususiyatiga ega musiqa asari (masalan,, E. F. Shopen, F. Shubert, A. Skryabin fortepiano uchun).

Ekofonetik notatsiya (gr. ekophono-undov) - liturgik kitoblarni kuylash uchun moʻljallangan eng qadimgi Vizantiya notatsiyasi. Prosodiya belgilari asosida paydo boʻlgan. Ekofonetik notatsiyaning koʻplab belgilari bayroq, kondakar va boshqa notatsiyalarga kirdi.

Elegiya (gr. elegos tomonidan elegeia — shikoyat) – o‘ychan, qayg‘uli xarakterdagi pyesa. Elegiyaning dastlabki namunalari G. Purcell, L. Betxoven, rus musiqasida M. Glinka, A. Alyabyev, A. Varlamov, M. Yakovlev va boshqalarga tegishli. instrumental elegiyalar F. List, E. Grig, P. Chaikovskiy, S. Rahmaninov, I. Stravinskiy, B. Bartok va boshqalar tomonidan yaratilgan.

Epizod (gr. cpisodion qo‘shish).— 1. Rondoda-har bir bo‘lim asosiy bo‘lim bilan almashtiriladi-ya’ni refren. 2. Asosiy material bilan bevosita bog‘liq bo‘lmagan yangi musiqiy fikr (mavzu yoki butun bo‘lim shaklida),

Epilog (gr. epilogos xulosa) opera, balet, Kantat-oratoriya asarlardagi asosiy harakatni to‘ldiruvchi va uni yakunlovchi musiqiy sur‘at yoki aktning bir qismi (masalan, E. M. Glinka operasida Ivan Susanin).

Epitalam (gr. epithalamos-to‘y) - yoshlar sharafiga to‘y qo‘shig‘i. Opera musiqasida A. Rubinshteynning “Neron” operasidagi Vindeks epitalamasi keng tanilgan.

Etyud (frantsuzcha etyud) etude o‘rganish) 1. Ijro (asosan instrumental) texnikasini rivojlantirish uchun mashq. 2. Yuqori badiiy virtuoza konsert pyesalari (E. F. List, F. Shopen fortepiano uchun, R. Shumannning “Simfonik etyudlari”).

F

Faktura (lat. factura — qayta ishlash) - 1. Musiqiy ekspressivlikning barcha vositalarining umumiylik, musiqa taqdimotining tarkibi. Fakturaning elementlari: ohang, akkompaniment, akkordlar, polifonik ovozlari, figuratsiya, versifikatsiya va boshqalar. Fakturaning asosiy turlari: gomofonik, akkord-garmonik, polifonik. 2. Vokal, instrumental, xor, organ va boshqa cholg‘ulardagi ijro etish usuli.

Falset (it. falsetto, falso soxta, yolgʻon) - erkak qo'shiq ovozinining registrilaridan biri. Falsetto ovozi bilan ovoz naychalari to'liq yopilmaydi, faqat ularning qirralari tebranadi, natijada ovoz zaif, sun'iy eshitiladi. Opera va kamera sohasida Falset juda kam ishlatiladi, xor (asosan tenorlar) va ayniqsa estrada xonandaligida keng qo'llaniladi.

Fantaziya (gr. phantasie-tasavvur, fantastika) - 1. Erkin shakldagi Musiqiy asar (G. Purcell, D. Freskobaldi, I. S. Bax, F. E. Bax, V. Motsart, F. Shubert va boshqalar). 2. Musiqaning g'alati, hayoliy mazmuni va xarakteri bilan ajralib turadigan instrumental asar

Fermata (it. fermata-to'xtash, kechikish) - ijrochiga notani o'z xohishiga ko'ra uzaytirishga imkon beradigan tovush belgisi.

Filarmoniya (gr. phileo-sevgi va harmonia-uyg'unlik) - yuqori badiiy musiqiy asarlar va yuqori ijro mahoratini targ'ib qiluvchi davlat va konsert tashkiloti.

Filirovka (it. filare-zaiflashtirish) - nota tovushini kuchini asta-sekin pasayishi yoki ko'payishini o'z ichiga olgan vokal texnikasi.

Final (it. finale oxirgi, yakuniy, yakuniy) 1. Yirik shakldagi musiqiy asarning so'nggi qismi (sonatalar, simfoniylar, kontsert va boshqalar). 2. Opera, balet yoki ularning bir qismining yakuniy sahnasi.

Fioritura (it. fioritura gullash) musiqadagi (asosan vokal musiqasida) virtuos xususiyatga ega bo'lgan melodik bezaklar.

Flajolet (frantsuzcha: flajolet) flageolet svirel, fleyta) qadimgi uzunlikdagi fleyta. Torli cholg'u asboblarda ipning qisman bo'linish joylarida zaif tegishi bilan olingan engil hushtak chalishi.

Fonograf (gr. telefon-ovoz va graplio-men yozaman) - ovoz yozish va ijro etish qurilmasi. 1877 yilda T. Edison tomonidan ixtiro qilingan.

Fonoteka (fon... va yun. theke — narsalar saklanadigan joy), fonogramarxiv — muayyan tartibda saklanadigan ovoz (musiqali, adabiy, hujjatli, maxsus o‘quv va b.) yozuvlari (fonogrammapar) to‘plami, ovoz yozuvlarini to‘plovchi, qayta ishlovchi, saklovchi muassasa.

Frottola (it. frottola, frotladan — olomon) — karnavallar va teatr tomoshalari bilan to‘ldirilgan, dunyoviy matnga ega lirik xarakterdagi eski italyan polifonik qo‘shig‘i;

Fuga (ital. fuga — yugurish) — ma’lum bir tonal-garmonik rejaga muvofiq barcha tovushlarda bir, ikki yoki undan ortiq mavzularni ketma-ket taqlid qilishga asoslangan ko‘p ovozli asar. Fuganing mazmuni asosiy tonalnostda taqdim etilgan mavzuda ifodalangan.

Fugato (ital. fugato — fugaga o‘xshash) — oddiy taqliddan vaqti-vaqti bilan foydalanilgan holda fuga ekspozitsiyasi kabi yozilgan musiqiy asarning bir qismi; ko‘pincha gomofonik turdagi musiqiy asardagi epizod

G

Gimel (lat. gemellus juft, egizak) -1. XIII asr kelt polifoniyasining shakli. Ikki ovozli Gimel unison bilan boshlanadi va tugaydi, asosiy qismida esa parallel tersiya, seksta yoki detsimlarda o‘tadi.

Gimn (madhiya) (yunoncha hymnos) — tantanali, maqtoqli qo‘shiq. Davlat, inqilobiy, harbiy, diniy qo‘shiqlar, qaysidir qahramon sharafiga, bayram, voqea va hokazolar uchun yozilgan asar. Gimn musiqa janri xor, opera, simfonik musiqa, bastakorlarning qo‘shiq ijodida (masalan, so‘nggi xor) keng tarqalgan. L. Betxovenning to‘qqizinchi simfoniyasi “Shon-sharaf”, M. Glinkaning Ivan Susanin operasidan yakuniy xori.

Glissando (fransuzcha glissant — sirpanish) — cholgʻu asboblari chalinishning ijro texnikasi boʻlib, barmoqni tor (arfa, chertma cholgʻu asboblari) boʻylab yengil va tez siljitish yoki bir (bir necha) barmoqning tirmoqlarini klaviatura boʻylab siljitishdan iborat.

Gloriya (lotincha Gloria - shon-shuhrat) - maqtoʻv qoʻshigʻi, katolik Meseaning ikkinchi qismi. Turli davrlar bastakorlari: D. Palestrina, O. Lasso, I. S. Bax, Y. Gaydn, V. A. Motsart, L. Betxoven va boshqalar tomonidan yaratilgan.

Gomofoniya (gr. homos — teng va phone — tovush, ovoz) — musiqaning koʻp ovozli tuzilmasi boʻlib, unda ovozlardan biri (odatda eng yuqori) asosiy, qolganlari esa unga joʻrnavoz roʻlini bajaradi.

Gopak - ukrain xalq raqsi. Sekin-asta tezlashib boradi. Oʻlchovi 2/4. Gopak janriga M. Musorgskiy, P. Chaykovskiy, N. Rimskiy-Korsakov, A. Xachaturyan va boshqa bastakorlar koʻplab marotaba murojat qilganlar.

Gramofon (yunoncha gramma - yozuv va telefon - tovushdan) - maxsus plastinkaga yozilgan asarlarni ijrosini eshittirish uchun moʻljallangan qurilma. 1887 yilda E. Berliner tomonidan ixtiro qilingan.

Grupetto (it. gruppetto kichik guruh) melodik mashq, melizmlardan biri.

I

Izoritmiya (nem. Isorhythmie)—XIV-XV asrlardagi Yevropa koʻp ovozli musiqasidagi kompozitsiya texnikasi, tovush balandligi chizigʻidan qatʻi nazar, ritmik formulaning oʻstinat oʻtkazilishida ifodalangan.

Imbrolio, (ital. imbroglia-chalkashlik, buzilish) - musiqada tinglovchiga tez, kutilmagan, ritm yoki ritm oʻzgarishini koʻrsatishga xizmat qiladi. Imbrolio

misollari Gaydnda, Betxovenning simfonik minuettlarida va boshqalarda uchraydi. disgarmoniyani oldini olish uchun imbrolio qisqa bo'lishi kerak.

Imitatsiya (lat. imitatio taqlid) musiqada polifonik usul bo'lib, unda mavzu bir ovozda bayon etilgandan so'ng, u boshqa ovozlarda takrorlanadi.

Invensiya (lat. inventio topilma; ixtiro) polifonik omborning turli xil polifonik texnikalarda yozilgan kichik ikki va uch ovozli pyesalari: taqlid, Kanon, oddiy va murakkab kontrapunkt shaklida. I.S.Bax o'z shogirdlari uchun ixtiro va sinfoniyalarni barmoqlarning to'liq mustaqilligiga erishish va klavesinda murakkab polifonik musiqani ijro etish qobiliyatini rivojlantirish uchun fugadan oldin tayyorgarlik mashqlari sifatida yozgan. Bastakor o'z pyesalari nomini aniq oldi, chunki uning ixtirolari haqiqatan ham fantastika, aqlli kombinatsiyalar va o'zgaruvchan ovozlarga to'la. Bu atama birinchi marta XVI asrda kompozitor Kleman Janeken tomonidan ishlatilgan.

Interval (lat. intervallum-bo'shliq, masofa; farq, o'xshashlik) musiqada — ikkita musiqiy tovushning balandligi bo'yicha nisbati. Evropa musiqa nazariyasida asrlar davomida musiqiy intervallarni hisoblash o'lchovi butun ohang bo'lib, unga nisbatan kichikroq (masalan, yarim ton, chorak ton) va ba'zi katta (masalan, Diton, yarim diton, uchton) intervallar aniqlangan. Evropa an'alarida eng kichik musiqiy interval yarim ton deb hisoblanadi.

Intermediya (lotincha intermedius “o'rtada joylashgan”) - asosiy spektakl (drama yoki opera) harakatlari orasida ijro etiladigan, odatda, hajviy xarakterdagi kichik o'yin yoki sahna. Uyg'onish davri teatrida (XV asr) paydo bo'lgan. 16–17-asrlar Italiya teatrida “nutq” intermediyalari shu nomdagi musiqali xoreografik teatr janrini tashkil etib, opera san'ati rivojiga kuchli turtki berdi. Intermediya 17-18-asrlarda Angliya va Ispaniyada, rus va ukrain (kichik rus) maktab teatrida ham keng tarqalgan.

Interpretatsiya (lotincha interpretatio — tushuntirish, izohlash) — musiqa asarini ijro etuvchi sozanda (qo‘shiqchi, cholg‘uchi, dirijyor yoki kamera ansambli) ijrosi davomida uni badiiy talqin qilish. So‘zning keng ma’nosida izohlash ma’lum darajada asarning og‘zaki tavsifi hamdir.

Introduksiya (lotincha Introductio - “kirish”) kattaroq musiqiy kompozitsiyaning muqaddima rolini o‘ynaydigan qisqa boshlang‘ich qismidir. Ko‘pincha alohida nomga ega va mustaqil ravishda amalga oshirilishi mumkin. Muqaddima, shuningdek, operadagi birinchi ansambl sahnasiga, uverturadan so‘ng berilgan nomdir. Introduksiya ma’lum bir shaklga ega emas; uning o‘lchamlari juda xilma-xildir. Vokal kompozitsiyalarda (ariya, xor va boshqalar), shuningdek, cholg‘u asboblari cholg‘u introduktsiyasi asarning asosiy ohangini tayyorlashga xizmat qiladi; Instrumental asarlarda kirish, ayniqsa, u yoki bu qat’iy tartibga solingan shakldan oldin bo‘ladi. Operalarda, N. F. Solovyov “Brokxaуз va Efron entsiklopediyasi”da ta’kidlaganidek, muqaddima vokal-instrumental yoki faqat instrumental bo‘lishi mumkin: “birinchi holatda u sahna harakati bilan bog‘liq bo‘lib, uverturadan keyingi birinchi akt raqamini tashkil qiladi; ikkinchi holatda muqaddima uvertura o‘rnini egallaydi va mazmunan opera syujeti bilan bog‘liq bo‘ladi”.

K

Kadensiya (italyancha cadenza, lotincha cadere — yiqilish, fransuzcha kadensda ham kadens) tonal musiqada har qanday darajadagi musiqiy tuzilmani (ibora, davr, shakl bo‘limi, butun kompozitsiyani) yakunlovchi tipik garmonik burilishdir. Qadimgi modal musiqadagi (XI-XVI asrlar) tipik yakuniy garmonik yoki melodik burilish kadens deb ham ataladi.

Kamer musiqasi (lotincha kamera — xona) — cholgʻuchilar va/yoki xorning kichik guruhi tomonidan ijro etiladigan musiqa. Kamer asarini ijro etishda har bir qism odatda bitta ovoz bilan ijro etiladi.

Kamerton (nem. Kammerton - xona tovushi) - tovushning mos yozuvlar balandligini aniqlash va takrorlash uchun asbob bo'lib, uni "tyuning vilka" so'zi ham deyiladi. Ijro amaliyotida cholgʻu asboblari, xor xonandalari va boshqalarni sozlashda qoʻllaniladi. Shuningdek, maʼlum bir tovush chastotasining tebranishlari hisobiga tosh va boshqa materiallarni qayta ishlashda ham qoʻllaniladi. Mexanik, akustik va elektron tyuning vilkalari mavjud.

Kanon polifonik shakl boʻlib, unda kuy oʻziga qarama-qarshilik hosil qiladi. Kanon asosidagi asosiy texnik va kompozitsion texnika (kanonik) taqlid deb ataladi.

Kantabile (italyancha cantabile, lit. “qoʻshiq aytish”) — cholgʻu asboblarda ohangdor ijro, qoʻshiq aytishga taqlid.

Kantata (italyancha cantata, lotincha cantare — kuylamoq) — yakkaxon, xor va orkestr uchun yozilgan vokal -cholgʻu asari.

Kantilena (lotincha cantilena "qoʻshiq" dan italyancha cantilena "kuylash") - keng, erkin oqimli ohangdor ham vokal, ham instrumental musiqa. Bundan tashqari, bu atama musiqaning oʻziga xos ohangdorligini yoki uni ijro etish uslubini, qoʻshiqchi ovozining ohangni ohangdor tarzda ijro etish qobiliyatini ham anglatadi. Bu maʼnolarning ikkalasi ham oʻrta asr musiqali va sheʼriy janri nomiga borib taqaladi.

Kaprichio (italyancha Capriccio, shuningdek, kaprice, fransuzcha caprice - lit. “injiqlik, injiq noziklik”) — erkin shaklda yozilgan akademik musiqa asari.

Kassatsiya (ital. cassazione, nemis Kassation) - 18-asrda mashhur bo'lgan ko'ngilochar xarakterdagi ko'p qismli cholg'u ansambl musiqa asari.

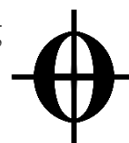
Kvarta (lot. quarta "to'rtinchi") - musiqiy interval, mukammal konsonanslardan biri. Bu nom o'rta asrlardagi kontrapunkt haqidagi ta'limotdan kelib chiqqan bo'lib, bu erda to'rtinchi tovush diatonik shkalada yuqoriga yoki pastga sanab, tenordan (asosiy ovoz, polifonik musiqaaning asosi) to'rtinchi (kvarta voksi) sifatida tasvirlangan.

Kvartsekstakkord - uch tovushdan iborat akkord, uchtovushlikning ikkinchi inversiyasi bo'lib, unda triadaning beshinchi ohangi bas ovozida joylashgan.

Kvinta (lotincha quinta — “beshinchi”) — besh pogona kenglikdagi musiqiy interval; 5 raqami bilan ko'rsatilgan.

Klavier (nemischa Clavier, Klavier, frantsuzcha clavier - "klaviatura") Germaniyada va nemis madaniy ta'siri doirasida bo'lgan erlarda (Avstriya, qisman Shveytsariya, Chexiya, Polsha, Daniya, Shvetsiya) 17-18-asr - klaviaturali musiqa asboblarning umumiy nomi - klavikord, klavesin, pianino, organ va uning turlari.

Koda (chiroq) (italyancha coda – “dum, oxir, iz”) musiqa asarining oxirida mumkin bo'lgan va uning tuzilishini aniqlashda hisobga olinmaydigan qo'shimcha bo'lim; asarning yakuniy qismidan o'tish.

Koloratura (italyancha coloratura “bezatish”) - vokal musiqasida, birinchi navbatda klassik operada, ayniqsa, barokko davri (XVII-XVIII asrlar), klassitsizm (18-asrning 2-yarmi) va erta davrlardagi italyan va frantsuz operalarida bezak texnikasi majmui.

Kompozitsiya (lotincha composition-kompozitsiya) — musiqashunoslik va musiqiy estetikaning turkumi bo'lib, xalq amaliy san'atining

o'zgaruvchanligidan farqli o'laroq, musiqaning rivojlangan va to'liq musiqiy asar, "opus" ko'rinishidagi obyektiv timsolini tavsiflaydi. Jarayon, improvizatsiyadan (qadimgi, sharq, xalq, jazz musiqalarida, XX asr musiqasining ayrim turlarida).

Konsort (inglizcha: consort) - 16-17-asrlarda Angliyada kichik va, qoida tariqasida, cholg'u ansamblining umumiy belgisi.

Kontrapunkt (lot. punctum contra punctum, punctus contra punctum - notaga qarshi nota, lit. "nuqtaga qarshi nuqta") - dastlab musiqada: ikki yoki undan ortiq mustaqil melodik ovozlarning bir vaqtda birlashuvi.

Koncerto grosso (italyancha concerto grosso – "katta kontsert", "katta raqobat") - barokko davrida paydo bo'lgan, butun ijrochilar guruhining ovozinin almashinishi va kontrastiga asoslangan musiqadagi instrumental janr (italyancha ripieno, "ripieno") va yakkaxonlar guruhi (italyancha concertino, "concertino"). 17-asrning ikkinchi yarmida Italiyada trio-sonataning orkestr versiyasi sifatida paydo bo'lgan.

L

Lad - musiqa fanining asosiy tushunchalaridan biri, garmoniya ta'limotining markaziy tushunchasi. Ko'pincha turli fanlardagi fundamental tushunchalarda bo'lgani kabi Ladning yagona va umumiy qabul qilingan ta'rifi mavjud emas. Ko'pincha "lad" so'zi ikkita tonal rejimga nisbatan qo'llaniladi - asosiy va kichik ("major ladi", "minor ladi").

Lamento (ital. lamento — shikoyat, nola) — qayg'uli, g'amli xarakterdagi musiqiy asar. Qoida tariqasida, lamento kichik hajmdagi tugallangan vokal-instrumental asardir.

Legato (ital. legato-bog‘langan, silliq) musiqada - musiqa asbobida yoki qo‘shiqda ijro etish usuli, tovushlarning izchil ijro etilishi, unda bir tovush boshqasiga uzluksiz o‘tadi, tovushlar o‘rtasida pauza bo‘lmaydi. Legato shuni ko‘rsatadiki, notalar bog‘langan va izchil ijro etiladi yoki kuylanadi, notadan notaga o‘tish hech qanday oraliq pauzasiz sodir bo‘ladi.

Leytmotiv (nem. Leitmotiv – “asosiy, etakchi motiv”), musiqada - opera, balet, dastur spektaklidagi personajni, uning individual xususiyatlarini yoki ma’lum bir dramatik vaziyatni va ular tilga olinganda tovushlarni aks ettiruvchi xarakterli mavzu yoki musiqiy burilish; personaj paydo bo‘lganda yoki asarning turli qismlarida dramatik vaziyat takrorlanganda ijro etiluvchi qizm.

M

Madrigal (italyancha madrigale, lotincha mandrialis, mandrigalis; lotincha matricalis “kompozitsiya (ona) tilida”) — kichik musiqiy va she’riy asar, odatda sevgi va lirik mazmunga ega. Italiya musiqasi tarixida Ars nova madrigallari (14-asr) va Uyg‘onish davri madrigallari ajralib turadi. XVI asrdagi ko‘plab madrigallarning mualliflari Italiyada ishlagan franko-flamand maktabining bastakorlari edi. Italiya modeliga ko‘ra, madrigallar 16-17-asrlarda Angliyada (masalan, P. Philips) va Germaniyada (masalan, I. G. Schein) ham yozilgan.

Major (lot. major - katta), musiqada - garmonik tonallikning ikki ladlarning (minor bilan birga) biri. Asosiy ladning xarakterli xususiyati uning uchinchi pog‘onasi bo‘lib, u birinchi pog‘onadan katta terstsiyani xosil qiladi. Tabiiydan tashqari garmonik va melodik majorlar ham mavjud.

Martele martelé, frantsuz marteleridan - urmoq, urish, yalpiz) - kamonli cholg‘u asboblari chalishda asosiy usul va zarbalardan biri.

Median (lotin tilidan – o‘rta) klassik-romantik tipdagi major-minor kalitidagi tonal funktsiyadir. Mediantlar - moddaning III va VI darajalarida hosil bo‘lgan undosh tovushlar. Yuqori mediant (mediant) ladning uchinchi pog‘onasi bo‘lib, I va V pog‘onalar o‘rtasida, ya’ni tonika va dominanta o‘rtasida joylashgan. Pastki mediant (submediant) ladning VI pog‘onasi bo‘lib, IV va I pog‘onalar o‘rtasida, ya’ni subdominant va tonika o‘rtasida joylashgan.

Menzura (lot. mensura – o‘lcham), G‘arbiy Evropa o‘rta asrlari va Uyg‘onish davrining nota yozuvida - ikki qo‘shni (yaqin) ritmik miqdorlar o‘rtasidagi son munosabatlari.

Messa (lotincha missa) - musiqiy atama ma’nosida ko‘pincha katolik messasining oddiy ibodat matnlariga asoslangan cherkov polifonik musiqasining janri sifatida tushuniladi. Dastlab, bunday messalar bastakorlar tomonidan ilohiy xizmatni bezash uchun yaratilgan. Polifonik messaning rivojlanish cho‘qqisi 15-asrning ikkinchi yarmi - 17-asr boshlari edi.

Metr (frantsuzcha mètre, o‘lchov) musiqada ritmik tuzilmalar hajmini kichik kompozitsion shakllargacha (masalan, davr) aniqlaydigan o‘lchovdir. Elementar metrik birlik – bu takt. Klassik besh qatorli yozuvda metr takt o‘lchovi va takt chizig‘i yordamida o‘rnatiladi.

Minor (lot. minor - kichikroq, kichik) garmonik tonallikning ikkita ladlardan (major bilan birga) biri. Minor ladning xarakterli xususiyati uning uchinchi pog‘onasi bo‘lib, u birinchi pog‘onadan kichik tertsiyani xosil qiladi. Minor moll (lotincha mollis - yumshoq) deb nomlanadi. Odatda minor ladida yozilgan sub’ektiv ravishda “lirik” va “qayg‘uli” sifatida qabul qilinadi.

Modulyatsiya (lot. modulatio – mutanosiblik) - Modulyatsiyaning bir nechta ma’nolaridan hozir eng keng tarqalgani bu bir tonallikdan ikkinchisiga o‘tishdir.

Monodiya (yunoncha *mónōdia* — yolgʻiz qoʻshiq aytish yoki oʻqish) — musiqiy tuzilma boʻlib, uning oʻziga xos teksturaviy xususiyati monofonik kuylash yoki bir ovozli cholgʻu asbobida ijro etish (polifonik shaklda — oktava yoki unisonda takrorlash bilan).

Mordent (italyancha *mordente*, oʻtkir, tishlash) — ohangdor bezak boʻlib, asosiy tovushning yordamchi tovush bilan almashinishini bildiradi. Barcha mordentlar asosiy notaning davomiyligi tufayli bajariladi. Mordent, vibrato (shuningdek, trill) kabi notalarda qisqa gorizontaal toʻlqinli chiziq bilan koʻrsatilgan.

Motif - (italyanchadan *motivo* - sabab, motivatsiya; lotincha *motus* - harakat) - musiqa tuzilishining eng kichik elementi, ohangning eng oddiy ritmik birligi, bir mantiqiy urgʻu bilan birlashtirilgan va mustaqil ekspressivlikka ega boʻlgan qisqa tovushlar ketma-ketligidan iborat. Umumiy maʼnoda – kuy, musiqa.

O

Obbligato (italyancha *obbligato*, lotincha *obligatus* “majburiy, ajralmas”) - musiqa asaridagi cholgʻu qismi boʻlib, uni tashlab qoʻymaslik va belgilangan cholgʻu tomonidan ijro etilishi kerak.

Oktava (lotincha *oktava* “sakkizinchi”) - tovushlar orasidagi chastota nisbati birdan ikkiga teng boʻlgan musiqiy interval (yaʼni, baland tovushning chastotasi past ovozdan ikki baravar yuqori). Oktava bilan ajratilgan ikkita tovush bir-biriga juda oʻxshash deb qabul qilinadi, garchi ular balandligida aniq farq qilsalar ham. Oktava oraligʻi diatonik shkalaning sakkiz pogʻonani qamrab oladi, masalan, “C” dan keyingi “C” yoki “D” dan keyingi “D” va hokazo. Oktava 8 raqami bilan.

Oktet (italyancha *ottetto*, fransuzcha *okteta*, oktuor, inglizcha *oktet*, lotinchadan *okto* — sakkiz) - sakkizta ijrochi sozanda, vokalist yoki cholgʻuchilardan iborat musiqiy ansambl, shuningdek, shunday ansambl uchun yozilgan asar.

Opera (italyancha opera — ish, mehnat; lotincha opera — asarlar, mahsulotlar, asarlar) — musiqa, sahna harakati va soʻz sinteziga asoslangan musiqiy va teatr janri. Musiqa yordamchi funktsiyalarni bajaradigan dramatik teatrdan farqli oʻlaroq, operada u harakatning asosiy musiqiy vosita hisoblanadi. Operaning adabiy asosini original yoki adabiy asarga asoslangan libretto tashkil etadi.

Operetta (italyancha operetta — “opera” soʻzining ixcham qismi) — soʻz, sahna harakati, musiqa va xoreografiya sinteziga asoslangan musiqiy va teatr janri, sahna asari va spektakl.

Oratoriya (lot. oratorium, italyan oratorio) — xor, solistlar va orkestr uchun moʻljallangan yirik musiqa asari. Ilgari oratoriyalar faqat Muqaddas Yozuvdagi mavzularda yozilgan. Oratoriyaning gullab-yashnashi 17-asrga, Bax va Gendel davriga toʻgʻri keldi. U operadan sahna harakatining yoʻqligi, kantatadan esa kattaroq hajmi va tarmoqlangan syujeti bilan farq qiladi. Oratoriyaning oʻzi xorlar, rechitativlar, ansambllar va individual orkestr epizodlarini oʻz ichiga oladi (Gendel ijodida birinchi marta paydo boʻlgan).

Ostinato (italyancha ostinato, lotincha obstinatus — qatʼiyatli, qaysar) — musiqiy kompozitsiyaning usuli va texnikasi, ohangdor iboraning (melodik ostinato) yoki ritmik figuraning (ritmik ostinato) yoki garmonik burilishning (garmonik) takrorlanishi. Shuningdek, ostinatolarning quyidagi turlari mavjud (melodik-garmonik ostinato, melodik-ritmik ostinato va boshqalar). Polifonik musiqaning pastki ostinato ovozini belgilash uchun maxsus atama qoʻllaniladi: basso ostinato va yuqori - soprano ostinato.

Partita (italyancha partita, lit. “qismlarga boʻlingan”) — musiqiy asarning shakli. 17—18-asrlar musiqasida xor kuyidagi organ oʻzgarishlarining bir turi. Bu atama Iogann Sebastyan Bax va Girolamo Freskobaldi asarlarini nomlash uchun ishlatilgan.

Partitura (italyancha *partitura*, lit. — bo‘lish, taqsimlash) — orkestr, xor yoki ansambl kompozitsiyasining barcha partiyalarini birlashtirib, ularni bir-biridan yuqori ko‘rsatuvchi nota yozuvi.

Partiya (“ovoz”) – ko‘p ovozli musiqiy asardagi “chiziq”, ma’lum bir cholg‘u asbobi (masalan, “skripka partiyasi”) tomonidan ijro etilgan partituraning bir qismi, qo‘shiq ovozi (“mezzo-soprano qismi”) yoki o‘xshash asboblarning guruhi, ovozlar (“ikkinchi skripkalar partiyasi”). Ijrochining har bir qismi uchun eslatmalar alohida qayd etiladi (bunday alohida nashr etilgan yozuvda qism nomi ham ko‘rsatilgan bo‘ladi). Ko‘p ovozli partiturada (ansambl - trio, kvartet, xor, orkestr) har bir partiya o‘z nota chig‘ida yoziladi.

Passaj (fransuzcha *passage*, lit. - o‘tish, bezak komponenti) - tez harakatdagi tovushlar ketma-ketligi. Passaj tematik jihatdan neytral bo‘lib, virtuos san’atning namoyishidir.

Pastichchio (italyancha *pasticcio*, fransuz *pastiche*,; majoziy ma’noda — “aralashma”) — musiqasi bir necha yoki bitta kompozitor tomonidan ilgari yozilgan turli operalardan olingan opera. Operaning bu turi 17-asr oxiridan tarqala boshlagan va ayniqsa 18-asrda Italiyada mashhur bo‘lgan. Pastichchio muallifi o‘z asarlaridan foydalanishi mumkin (masalan, Handel “Orestes” pastichchioni shu tarzda yaratgan va Glyuk – “Arshak”) hamda boshqa mualliflarning musiqasidan: masalan, Nidermeyer “Robert” operasini yozgan. Brus, Rossini operalaridan olingan material. Ba’zan bu atama xuddi shu printsip bo‘yicha yaratilgan boshqa musiqiy asarlarga nisbatan ham qo‘llaniladi (Chaykovskiyning *Motsartiana*, *Paganiniana* va *Scarlattiana* Casella, *Pulcinella* Stravinskiy, *Cimarosiana* Malipiero).

Pentatonik (qadimgi yunoncha “besh” kuchlanish) - bu besh bosqichli intervalli tizim bo‘lib, uning barcha tovushlari sof kvinta yoki kvartadan iborat bo‘lishi mumkin, masalan, yuqoriga. beshinchi: do - sol - re - la - mi.

Pizzikato (italyancha pizzicato, — uzmoq) — kamon cholg‘u asboblarida ijro etish texnikasi bo‘lib, tovush odatdagidek kamon bilan emas, torni tirnab chiqarish orqali hosil bo‘ladi, bu esa uni xiraroq, jimroq va qisqaroq qiladi.

Polimetriya - polifonik musiqada, ikki yoki undan ortiq metrning bir vaqtning o‘zida yoki ketma-ket kombinatsiyasi, poliritmning alohida va eng keng tarqalgan holati.

Poliritm - bu bir vaqtning o‘zida ikkita (yoki undan ko‘p) mustaqil ritmik naqshlarning musiqi asaridagi kombinatsiyasi.

Polifoniya (lotincha polyphonia, qadimgi yunoncha “ko‘p ovozli”) – bu ko‘p ovozli musiqiy kompozitsiyasi. Unda berilgan mavzular turli ovozlarda mustaqil rivojlanadi. Bu janrda ijod qilgan yirik kompozitorlar Gendel, I.S.Bax va boshqalar.

Poppuri (fransuzcha pot-pourri — aralash) — bir janrdagi bir nechta asarlar kompozitsiyalarning mashhur motivlaridan, yoki ma’lum bir kompozitor yozgan tuzilgan cholg‘u asari. Xor, vokal ansambli yoki solist uchun bir mavzu bo‘yicha birlashtirilgan, bir yoki bir xil tugmachalarda va turli xil tugmalarda yozilgan qo‘shiqlardan tuzilgan, akkordlarning modulyatsiya qiluvchi ketma-ketligi bilan bog‘langan asar.

Portamento (italyancha portamento - uzatish) – bir notadan keyingi notaga aniq o‘tmasdan (tovush va balandlik nuqtai nazaridan), sirpanib o‘tish ijro usuli. Masalan, skripkada bu quyidagicha ko‘rinadi: cholg‘uchi nota ijroni etib, so‘ngra undan engil harakat bilan barmog‘ini keyingisiga siljitadi.

Prima (lotincha prima — birinchi) — bir pog‘ona kenglikdagi musiqiy interval, ya’ni bir xil ohangdagi ikkita tovushdan hosil bo‘lgan (masalan, qil — qil, qil — o‘tkir), 1 raqami bilan belgilanadi.

Repriza (frantsuzcha reprise “qayta tiklash, takrorlash”) musiqiy asarning belgilandan qismini takrorlash.

Refren (eski fransuzcha refraindre - refrain “takrorlash”) musiqadagi asosiy mavzu, asar davomida qayta-qayta qaytariladigan muayyan musiqiy materialdir.

Rikoshet yoki Ricochet (fr. ricochet) – skripkada ijro etayotganda, tor bo‘ylab kamonning tabiiy “sakrashiga” asoslangan zarba turi.

Ritmika (yun. rhythmikós — ritmga oid) — musiqa nazariyasining ritm va uning o‘zgarish qonuniyatlarini tavsiflovchi bo‘limi.

Riturnell (frantsuzcha ritournelle, italyancha ritornello, ritorno — “qaytish”) — vokal asar yoki raqsdagi instrumental kirish, intermediya yoki yakuniy qism. Ayrim hollarda asar boshida kirish tarzida yangragan riturnell oxirida koda tarzida takrorlanadi. Xuddi shu ritornello asarning boshida va oxirida emas, balki o‘rtasida ham jaranglasa, u refren rolini o‘ynay boshlaydi. 17-asr oxiri - 18-asr boshlarida ritornello baletda raqsning instrumental kirish qismi sifatida ham ishlatilgan.

Riff (inglizcha riff, etimologiyasi noaniq) - kichik ostinato melodik ibora bo‘lib, musiqiy asarning refreni sifatida xizmat qiladi.

Rondo (italyancha rondo – “aylana bo‘ylab harakatlanish”) musiqiy shakl bo‘lib, unda (kamida uch marta) takrorlanadi. Asosiy mavzu (refren) bir-biridan farq qiluvchi epizodlar bilan almashinadi. Rondo refrenli eng keng tarqalgan musiqiy shakl hisoblanadi.

A — B — A — C — A — ... — A

Rondo sonata - barqaror aralash shakllar sinfining musiqiy shakli bo‘lib, u rondo va sonata shaklining xususiyatlariga ega. Shakl uchta asosiy bo‘limdan iborat bo‘lib, unda tashqi bo‘limlar (ikkalasi yoki ulardan biri) rondo printsipli bo‘yicha qurilgan, o‘rta qismi esa sonata shaklidan olingan ishlanmadir.

Rubato (so‘zma-so‘z “o‘g‘irlangan vaqt”, italyancha rubare “o‘g‘irlash”) - akademik musiqa asarini ijro etishda bastakor tomonidan berilgan temp ko‘rsatmalaridan biroz chetga chiqqan tempning o‘zgarishi. Ijrochining asarni talqin qilish elementlaridan biri.

S

Sekvensiya Musiqiy kompozitsiya texnikasidagi ketma-ketlik (kech lotincha sequentia “ketma-ketlik”) - ohangdor ibora yoki garmonik burilishning boshqa balandlikdagi ketma-ket takrorlanishi. Ketma-ket aylanmaning to‘liq bajarilishi bog‘lanish deb ataladi.

Seksta (lot. seksta — oltinchi) — olti pog‘ona kenglikdagi musiqiy interval, 6 raqami bilan ko‘rsatilgan.

Sekstakkord - bu akkord, uch tovushli akkordning birinchi aylanmasi (asosida 3-pog‘ona). Sekstakkord asosiy uch tovushli akkoeding birinchi pog‘onasini bir oktava tepaga chiqarish orqali tuziladi. Ikki chtdagi notalarning oralig‘idagi interval skestaga teng, shu bois akkrodning nomi sekstakkord. Belgilanishi T6.

Sekstol (nemischa Sextole - lotincha sextus – “oltinchi”) – bir cho‘zim davomiyligida 6 ta bir xil cho‘zimga ega bo‘lgan notalarni ijro etilishi: masalan 1 ta chorak davomiyligida 6 ta o‘noltitalik notalarni ijro etish (aslida 1 ta chorak 4 ta o‘noltitalik nota mavjud).

Sekunda (lot. secunda - ikkinchi) - ikki pog‘ona kenglikdagi musiqiy interval. 2 raqami bilan belgilanadi.

Septima (lat. septima-ettinchi) - yetti pog‘ona kenglikdagi musiqiy interval. 7-raqam bilan ko‘rsatiladi.

Simfonizm (simfoniya, dan yunoncha - tovush uyg‘unligi) simfonik musiqa sohasidagi ijod. O‘tgan asr musiqashunosligida simfonizm keng ma’noda badiiy asarda voqelikning falsafiy va dialektik aksi, torqoq ma’noda-ularning badiiy niyati, dramaturgiyasini chuqur va har tomonlama ochib berishga asoslangan musiqiy asarlarni yaratish usuli sifatida talqin etiladi.

Simfonik musiqa-simfonik orkestr tomonidan ijro etilishi uchun mo‘ljallangan musiqa. Bu instrumental musiqaning eng muhim va boy sohasi bo‘lib, u murakkab mafkuraviy va hissiy tarkib bilan to‘ldirilgan katta ko‘p qismli asarlarni, shuningdek kichik musiqiy asarlarni qamrab oladi.

Simfonik poema (nem. Tondichtung, Sinfonische Dichtung) simfonik musiqa janri bo‘lib, san’at sintezining romantik g‘oyasini ifodalaydi. Simfonik poema — bu dasturning turli manbalariga (adabiyot va rasm, kamdan-kam hollarda falsafa yoki tarix; tabiat rasmlari) imkon beradigan katta bir qismli orkestr asari. Simfonik poema musiqiy materialning erkin rivojlanishi bilan ajralib turadi, bu shakllanishning turli tamoyillarini, ko‘pincha sonatizm va monotematizmnii tsiklik va o‘zgaruvchanlik bilan birlashtiradi.

Sinkopa (sinkoplash) (o'rta lat. syncopa, sincopa "kesish"; lingv. qisqartirish, bog'lash musiqada-urg'ularni kuchli ritmdan kuchsizga o'tkazish, ritmik urg'ularning metrik bilan mos kelmasligiga olib keladi. Soat metrik tizimida sinkopa ko'pincha ikkita taktika o'rtasida (interstitsial yoki interstitsial) yoki o'lchov ichida (intraktsiya) joylashgan.

Sonata (italyancha sonata - tovush chiqarish, sonare dan, zamonaviy suonare - tovushga) - bir yoki bir nechta cholg'u asboblari uchun akademik musiqa asari, sonata shakli deb ataladigan rasmiy tuzilish tomon tortiladi. Bu nom 16-asr oxirida cholg'u musiqasini inson ovozi ishtirokidagi musiqaga qarama-qarshi qo'yish maqsadida paydo bo'lgan va 18-asr oxiriga kelib u ma'lum kompozitsiyadagi (odatda bir yoki ikkita cholg'u) va rasmiy tuzilishdagi instrumental kompozitsiyalarga berilgan.

Sonatina (ishlanmasiz sonata) – ishlanmasi bo'lmagan, sonata shakliga xos sharoitlarda (masalan, tsiklning birinchi qismlarida) qo'llaniladigan sonata shakli turi.

Sonata shakli - uchta asosiy bo'limdan iborat musiqiy shakl bo'lib, birinchi bo'lim (ekspozitsiya) asosiy va ikkinchi darajali qismlarni qarama-qarshi qo'yadi, ikkinchi (ishlab chiqish) bu mavzularni rivojlantiradi, uchinchi (takrorlash) ekspozitsiyani takrorlaydi.

Sonorika - sonor texnikasi (nem. Sonorismus, ingl. sonorism; lat. sonorus tovushli, tovushli) zamonaviy musiqa kompozitsiyasi texnikasi.

Spikkato (ital. spiccato) – torli-kamonli cholg'ularda ishlatiladigan musiqiy shtrix. U kamonni torga tashlash orqali chiqariladi; qisqa, keskin tovush xosil bo'ladi.

Stakkato (ital. staccato-keskin) - bir-biridan pauzalar bilan ajratib, tovushlarni keskin ijro etishni buyuradigan musiqiy ijro shtirixi. Staccato notalar ustidagi yoki ostidagi qo'yilgan nuqtalar bilan belgilanadi.

Subdominanta (FR. sousdominante, lat. sub – “ostida” + dominans – “dominant”) musiqa nazariyasida- major va minorning to'rtinchi pog'onasida tuziladigan akkord. Subdominanta, shuningdek, to'rtinchi bosqichda qurilgan uchlik deb ataladi. Subdominant uchta asosiy (tonika va dominanta bilan birga) tonal funktsiyalardan biridir. Analitik belgilarda u Rim raqami IV yoki lotin harfi S (s) bilan belgilanadi.

Suita (FR. suite – “qator”, “ketma — ketlik”, “Interleaving”) - instrumental musiqadagi tsiklik shaklning asosiy turlaridan biri; bir nechta katta qismlardan iborat bo'lib, eski janrda odatda bir-biriga qarama-qarshi bo'lgan suitlar mavjud. XIX asr o'rtalarida eski janr bilan aloqasi bo'lmagan suitlar paydo bo'ldi, ular teatr sahnalari, operalar va baletlar uchun musiqadan, XX asrda esa kinofilmlar uchun musiqadan iborat edi.

Tablatura (lat - tabula jadval, sxema) musiqiy nota yozish turi, klaviatura (organ, klavesin), ba'zi torli (skripka, gitara) va (kamdan-kam hollarda) damli cholg'ular uchun musiqaning sxematik yozuvi. Tablatura musiqa asbobining ishchi elementlari (kalitlar, torlar, ladalar)ga asoslanadi. Jadvaldagi yozuvni qisqartirish uchun harflar, raqamlar va maxsus belgilar ishlatiladi. Evropada Tablatura notatsiyasining gullab—yashnashi XVI-XVII asrlarga to'g'ri keladi. Zamonaviy amaliyotda ko'pincha gitara uchun ishlatiladi.

Takt (lat. tactus-teginish; kech lat. ma'nosi surish, zarba) musiqa metrining eng kuchli ulushdan boshlanadigan va keyingi teng kuchdan oldin tugaydigan birligi.

Tembr (frantsuzcha tembr) timbre-qo'ng'iroq, belgi, o'ziga xos belgi) — (obertonik) tovushning rangi; musiqiy tovushning o'ziga xos xususiyatlaridan biri (balandligi va davomiyligi bilan birga).

Temp (ital. latdan tempo. tempus vaqt) musiqadagi vaqt o'lchovi, soddalashtirilgan musiqa ijro etish tezligi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. U.Yunusov Xalq cholg'ularida ijrochilik. TIPOGRAFF 2023y.
2. Nurmatov.X Qashqar rubobi Toshkent. O'qituvchi nashriyoti 2003y.
3. Sh.Raximov Dutor O'quv qo'llanma. Toshkent G.Gulom nashriyoti.2004y.
4. Sh.Raximov X.Omonov Cholg'u ijrochiligi va ansambli. Fan nashriyoti. 2017y.
5. F.Shukuriva Cholg'u ijrochiligi tarixidan OTIS nashriyoti 2005y.
6. Norova Sh.Cholg'u ijrochiligi va ansambli. Buxoro 2022y.
7. Nosirov R. Cholg'u ijrochiligi o'quv qo'llanma. Toshkent 2008y.
8. Qosimov R. Darslik. Cho'lpon 2002y.
9. Ergashev G'. Afg'on rubob darsligi. Bilim nashriyoti Toshkent 2004y.
10. Begmatov S. Maqom Surnay yo'llari. Musiqa nashriyoti Toshkent 2004y.
11. Do'stov S. Cholg'u ijrochiligi va ansambli. Durdona nashriyoti Buxoro 2019y.
12. Nazarov O. Qashqar rubobi. Toshkent 2015y.
13. Muxamedova G.Dutor. Toshkent 2003y.
14. Muxamedova G.Dutor darsligi. Toshkent 2005y.
15. Hojiyeva R. Dutor Taronalari. Toshkent 2006y.

Elektron resurs manbalari

<http://www.edu.uz>—O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim fan va innovatsiyalar vazirligi.

<http://www.gov.uz>— O'zbekiston Respublikasi xukumati portali.

www.pedagog.uz

www.cspi.uz

www.pedagog.uz

www.edu.uz

www.natlib.uz (A.Navoiy nomidagi O'z.MK)

www.ziynet.uz - Ziynet axborot-ta'lim resurslari portali

MUNDARIJA

Kirish.....	Ошибка! Закладка не определена.
O‘zbek xalq cholg‘ulari bilan tanishtirish.	Ошибка! Закладка не определена.
Nazariy qism. Dutor o‘zbek xalq cholg‘usi haqida.	Ошибка! Закладка не определена.
Gammalar, mashqlar ijrosi haqida ko‘rsatmalar.....	Ошибка! Закладка не определена.
I Amaliy qism. Mashq №1,2,3 Sh.Raximov.....	12
Dugonajon.....	13
Chertmak.....	15
Dutor bayoti.....	16
G‘ayratli qiz.....	18
Ko‘ngil guldastasi.....	21
Munojot.....	23
Qarotegeniy.....	25
Raqs.....	30
Tom boshida tog‘ora.....	36
Tulpor.....	38
Qashqarcha.....	41
Tojik xalq termalari.....	42
Yangi tanovar.....	49
Rajabiy.....	50
Segoh maqomidan "Gardun".....	52
Saboh 1.....	53
Samoi Dugoh.....	54
Aliqambar.....	55
Buzruk maqomidan "Muxammasi Nasrulloi".....	58
Mirzadavlat.....	60
Xurram.....	63
<u>II Asosiy qism</u>	<u>66</u>
Musiqiy atamalarning izohli lug‘ati.....	85
Foydalanilgan adabiyotlar.....	120